

Drucker Bodenhausen Wichers Hoeth Gielen

Kort begrip van het intellectuele eigendomsrecht

zeventiende druk

onder redactie van

prof. mr. P.G.F.A. Geerts,
bijzonder hoogleraar Rijksuniversiteit Groningen
mr. drs. A.M.E. Verschuur,
advocaat te Amsterdam

bewerkt door

mr. J.M. Boelens, mr. A.P. Groen, mr. H.J. Koenraad, mr. D.F. de Lange,
mr. drs. A.M.E. Verschuur,
advocaten te Amsterdam
mr. H.M.H. Speyart, Raadsheer, Gerechtshof Den Haag
prof. mr. P.G.F.A. Geerts, bijzonder hoogleraar Rijksuniversiteit Groningen

VOORWOORD BIJ DE ZEVENTIENDE DRUK

In 1929 verscheen de eerste druk van het door prof. mr. W.H. Drucker geschreven boek *Kort begrip van het recht betreffende den industrieelen eigendom*, dat kortweg wel wordt aangeduid als *Kort Begrip*. Voor u ligt, nu 97 jaar later, de zeventiende druk. In de inleiding van de eerste druk van het toen slechts 164 pagina's tellende boek schreef Drucker in 1929: "Dit boekje wil niet meer geven dan een schets." Het resultaat van de door prof. mr. G.H.C. Bodenhausen in 1949 bewerkte tweede druk werd door deze omschreven als 'leerboek', maar ook als 'beknopt handboek'. Bodenhausen had in die druk met name in het hoofdstuk over het octrooirecht uitgebreid en voor het eerst aandacht besteed aan het kwekersrecht. Vooral door de overvloed aan rechtspraak bleef het hoofdstuk over het merkenrecht, dat in de eerste druk al een fors deel in beslag nam, een van de omvangrijkste hoofdstukken. Reeds in 1954 deed Bodenhausen een derde druk het licht zien, waarin vooral nieuwe rechtspraak was opgenomen. Daarna heeft mr. L. Wichers Hoeth, oud-compagnon van de maatschap die thans NautaDutilh heet, de bewerking van het boek voortgezet. Wichers Hoeth had bij het vertrek van Bodenhausen naar de WIPO in Genève een deel van diens advocatenpraktijk op het gebied van het IE-recht overgenomen.

Wichers Hoeth heeft drie drukken bewerkt: de vierde in 1966, de vijfde in 1976 en de zesde in 1984. Daarmee is het boek nogal ingrijpend veranderd. Een van de belangrijkste wijzigingen betrof de toevoeging van een hoofdstuk over het auteursrecht in de vierde druk, waarmee overigens een reeds bij Bodenhausen levende wens werd uitgevoerd. De opzet van het boek bleef ongewijzigd, te weten een leerboek en beknopt handboek met vermelding van veel, ook lagere, rechtspraak. Het moderne taalgebruik volgend, werd als titel voor de zesde druk gekozen: *Kort begrip van het recht betreffende de intellectuele eigendom*, welke titel bij gelegenheid van de zevende druk de huidige, wat modernere titel kreeg.

Sinds Wichers Hoeth zich aan de bewerking van *Kort Begrip* zette, is het intellectuele eigendomsrecht op de verschillende deelgebieden sterk gewijzigd en vooral uitgebreid, niet in de laatste plaats doordat op dit rechtsgebied in internationaal opzicht steeds meer werd geüniformeerd en geharmoniseerd. Dit alles leidde ertoe dat Wichers Hoeth het grootste deel van het boek heeft herschreven. Om die reden werd besloten bij gelegenheid van de zevende druk zijn naam als enige auteursnaam te vermelden (tot dan toe werden als auteurs Drucker, Bodenhausen en Wichers Hoeth genoemd) en zo is het gebleven tot en met de negende druk. Het is bewonderenswaardig dat Wichers Hoeth zonder hulp van anderen drie drukken heeft bewerkt. Wij mogen hem daarvoor dankbaar zijn, zonder overigens iets af te doen aan het respect voor het initiatief van Drucker en de inzet van Bodenhausen bij het in stand houden van dit boek.

Na Wichers Hoeth nam Gielen, advocaat en partner bij NautaDutilh en tevens professor te Groningen, de bewerking van *Kort Begrip* over. Hij heeft een indrukwekkend aantal drukken op zijn naam staan (de zevende tot en met de twaalfde), waarin hij een deel zelf

bewerkte (waaronder het merkenrechthoofdstuk – in feite een boek op zich en in 2006 verscheen dit dan ook een keer als aparte uitgave) en hij de volledige redactie op zich nam. In deze periode dijde het boek verder uit: het intellectuele eigendomsrecht bleef en blijft in ontwikkeling, zowel wat betreft rechtspraak als wet- en overige regelgeving. ‘Kort’ is het boek dan ook niet meer, maar een begrip is het zeker en wij danken Gielen voor zijn, aanzienlijke, bijdrage hieraan.

Met de dertiende druk namen ondergetekenden het stokje over. Met ingang van de tiende druk was al besloten de oude auteursgroep Drucker, Bodenhausen en Wichers Hoeth weer op de titelpagina te laten figureren, en in de dertiende druk werd Gielen aan dit illustere gezelschap toegevoegd. Heden ligt de zeventiende druk alweer voor u.

De praktijk van vandaag leert hoe belangrijk het initiatief van Drucker is geweest. Steeds meer studenten bestuderen dit inmiddels aan alle Nederlandse universiteiten gedoeerde rechtsgebied, zodat een grote behoefte bestaat aan een leerboek waarin alle deelgebieden aan de orde komen. En ook in de rechtspraktijk blijkt een, actueel, handboek met vermelding van veel rechtspraak en enkele verwijzingen naar de belangrijkste literatuur van grote waarde. Het is echter niet eenvoudig om het boek beknopt te houden, gelet op de toenemende complexiteit van het IE-terrein.

Aan de achtste druk werkte mee mr. N. Hagemans, in die tijd adviseur industriële eigendom bij het Ministerie van Economische Zaken. Zij was tevens betrokken bij de eindredactie van die druk. Bijzondere vermelding verdient ook mr. S.A. Klos, die aan de achtste en negende druk meewerkte en die met name belangrijke wijzigingen in het hoofdstuk Auteursrecht aanbracht en tevens de toen nieuwe hoofdstukken Naburige Rechten en Databankenrecht voor zijn rekening nam. Nadien nam mr. A.C.M. Alkema, tot en met de veertiende druk, de hoofdstukken Naburige Rechten en Databankenrecht voor haar rekening, alsmede par. 7-14 van het hoofdstuk Auteursrecht. Vermeld zij tevens dat het hoofdstuk Kwekersrecht in de negende tot en met de elfde druk werd bewerkt door mr. M.M. Groenenboom, en in de twaalfde tot en met de vijftiende druk door mr. P.A.C.E. van der Kooij. Mr. R.C.K. van Oerle verzorgde voorts in vele drukken het hoofdstuk Handelsnaamrecht en mr. R. Hermans was gedurende een aantal drukken verantwoordelijk voor de hoofdstukken Octrooirecht en Topografierecht. Mr. D.F. de Lange droeg in de dertiende t/m de zestiende druk zorg voor het hoofdstuk Topografierecht. De redactie is alle auteurs veel dank verschuldigd!

Deze zeventiende druk bevat voornamelijk actualisering. Vanzelfsprekend wordt voorts alle, deels door Europese ontwikkelingen geïnspireerde, nieuwe wetgeving besproken. Het voorlaatste hoofdstuk (Handhaving) gaat in op problemen die spelen bij de handhaving van alle IE-rechten en het laatste hoofdstuk (Mededingingsrecht) behandelt dit aan het IE-recht complementaire rechtsgebied. Voor specifieke IE-rechten van belang zijnde handhavingsregels worden bij de afzonderlijke IE-wetten besproken.

Voor zover de rechtspraak waarnaar wordt verwezen niet in de reguliere tijdschriften is gepubliceerd, wordt voornamelijk verwezen naar de ECLI-vindplaats (rechtspraak.nl) of de vindplaats op IE-Forum.nl (IEF). De lezer realiseer zich dat bij dergelijke verwijzingen vaak niet duidelijk is of hoger beroep van een uitspraak is ingesteld.

De bewerkers hebben de taken als volgt verdeeld:

- hoofdstuk I (Intellectueel Eigendomsrecht): mr. H.M.H. Speyart;
- hoofdstuk II (Octrooirecht): mr. D.F. de Lange;

- hoofdstuk III (Topografierecht): mr. drs. A.M.E. Verschuur;
- hoofdstuk IV (Kwekersrecht): mr. H.J. Koenraad;
- hoofdstuk V (Tekeningen en modellen): prof. mr. P.G.F.A. Geerts;
- hoofdstuk VI (Merkenrecht): prof. mr. P.G.F.A. Geerts (par. 1-5) en mr. drs. A.M.E. Verschuur (par. 6-18);
- hoofdstuk VII (Handelsnaamrecht): mr. J.M. Boelens;
- hoofdstuk VIII (Auteursrecht): prof. mr. P.G.F.A. Geerts (par. 1-6) en mr. A.P. Groen (par. 7-14);
- hoofdstuk IX (Naburige rechten): mr. A.P. Groen;
- hoofdstuk X (Databankenrecht): mr. A.P. Groen;
- hoofdstuk XI (Ongeoorloofde mededinging): prof. mr. P.G.F.A. Geerts en mr. J.M. Boelens (nr. 780-782);
- hoofdstuk XII (Handhaving): mr. drs. A.M.E. Verschuur;
- hoofdstuk XIII (Mededingingsrecht): mr. H.M.H. Speyart.

Ondergetekenden namen de eindredactie voor hun rekening.

De rechtspraak en literatuur zijn met uitzonderingen tot en met april 2026 bijgewerkt.

Annen en Den Haag, mei 2026

Paul Geerts en Anne Marie Verschuur

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord bij de zeventiende druk V

Lijst van afkortingen XXXIX

Verkort aangehaalde literatuur XLV

HOOFDSTUK I

Intellectueel Eigendomsrecht

§ 1. Algemeen 1

1. Intellectueel eigendom in brede zin 1
2. Industrieel eigendomsrecht 1
3. Intellectuele eigendomsrecht in enge zin 2
4. De *ratio* van bescherming 2
5. Structuur van de wetgeving 3
6. Registratiestelsels en niet-registratiestelsels 5

§ 2. Het Unierecht 5

- A. *Algemene kenmerken* 5
7. Ontstaansgeschiedenis 5
8. Primair en afgeleid Unierecht 6
9. Uitleg van bepalingen van Unierecht 7
- B. *Het non-discriminatiebeginsel* 8
10. Art. 18 lid 1 VWEU: de gelijke behandeling van EU-burgers 8
- C. *De verkeersvrijheden* 9
11. De verkeersvrijheden als fundamenteel beginsel van Unierecht 9
12. Geen rechtstreekse werking verkeersvrijheden meer bij uitputtend geharmoniseerde onderwerpen 9
13. Art. 34 VWEU: verbod op maatregelen van gelijke werking als kwantitatieve invoerbeperkingen; Dassonville en Cassis de Dijon 10
14. Art. 36 VWEU: rechtvaardigingsgrond uit hoofde van de industriële en commerciële eigendom 12
15. De EER-uitputting 13
16. Cassis de Dijon: de Rule of reason en de dwingende redenen van algemeen belang 14
17. De grondrechten als rechtvaardigingsgrond 15
- D. *Het mededingingsrecht* 15
18. Het mededingingsrecht 15
- E. *Harmonisatierichtlijnen* 15
19. Algemeen 15
20. Richtlijnconforme uitleg 16

- 21. Rechtstreekse werking: wel verticaal, niet horizontaal 17
- 22. *Francovich*-aansprakelijkheid bij te late, incorrecte of ontbrekende omzetting 18
- 23. Voorbeelden 19
- F. *Verordeningen inzake eenvormige Unierechten* 19
- 24. Eenvormige Unierechten 19

§ 3. IE-specifieke verdragen 19

- A. *Het WIPO-stelsel* 19
- 25. De WIPO, het Unieverdrag van Parijs en de Berner Conventie 19
- 26. Materiële bepalingen uit het Unieverdrag van Parijs 21
- B. *Het TRIPs-Verdrag* 21
- 27. Algemeen 21
- 28. Materiële bepalingen 22
- 29. Het WTO Geschilbeslechtsmechanisme 23
- 30. Verhouding met het Unierecht 24

§ 4. Grondrechten 25

- 31. Interne en externe toetsing 25

§ 5. Verhouding tot andere rechtsgebieden 29

- 32. Conflictregels in IE-regelgeving 29

HOOFDSTUK II

Octrooirecht

§ 1. Algemeen 31

- 33. Rechtsgrond 31
- 34. Geschiedenis 32
- 35. Bronnen octrooirecht: relevante wetgeving 33
- 36. Het Unified Patent Court (UPC) 35
- 37. Belang nationale (verlenings)wetgeving 37
- 38. Het Europees Octrooiverdrag 38

§ 2. Voorwerp van bescherming 39

- A. *Uitvinding en relevante datum* 39
- 39. Introductie en 'uitvinding' 39
- 40. De relevante datum – recht van prioriteit 41
- B. *De vakpersoon, zijn/haar algemene vakkennis* 43
- 41. Octrooitaal 43
- 42. De relevante vakpersoon 44
- 43. Algemene vakkennis 45
- 44. De vakpersoon in de tijd 45
- C. *Werkwijze, product* 46
- 45. Werkwijze 46

- 46. Product 46
- D. Nieuwheid 47
- 47. Stand van de techniek 47
- 48. Openbare toegankelijkheid door beschrijving 50
- 49. Openbare toegankelijkheid door toepassing 51
- 50. Bewijslast 52
- 51. Fictieve stand van de techniek 53
- 52. Onrechtmatige openbaarmakingen en tentoonstellingen 54
- E. Inventiviteit 54
- 53. Algemeen 54
- 54. 'Plausibiliteit' van het technische effect 59
- F. Toepasbaarheid en nawerkbaarheid 63
- 55. Toepasbaarheid 63
- 56. Nawerkbaarheid 63

§ 3. Verkrijging van het recht 64

- 57. Stelsel van octrooiverlening 64
- 58. Octrooiverlenende instanties 64
- A. Europese verlening volgens het Europees Octrooiverdrag 65
- 59. Het Europees Octrooibureau 65
- 60. De aanvraag 66
- 61. Verleningsprocedure 68
- 62. Toepasselijk recht voor wat betreft werking en rechtsgevolg 69
- 63. Belang van het EOv na verlening 69
- 64. Verhouding ROW 1995 en Europees octrooi 70
- 65. Omzetting Europese octrooiaanvraag 71
- B. Nationale octrooiverlening volgens de ROW 1995 71
- 66. Octrooiregister en aanvraag 71
- C. De internationale octrooiverlening volgens het samenwerkingsverdrag 72
- 67. Internationale aanvraag 72

§ 4. De rechthebbende 73

- 68. Eerste aanvrager 73
- 69. Uitzonderingen 73
- 70. Ontlening 74
- 71. Dienstbetrekking 75
- 72. Beloning van de werknemer 77
- 73. Art. 12 lid 6, dwingend recht 78
- 74. Naamsvermelding 78
- 75. Mede-eigendom 78

§ 5. De voorbehouden handelingen 78

- 76. Aard van het recht 78
- 77. Geoctrooieerde producten of werkwijzen 79
- 78. De voorbehouden handelingen: (1) vervaardigen 80

- 79. De voorbehouden handelingen: (2) aanbieden 81
- 80. De voorbehouden handelingen: (3) in het verkeer brengen 81
- 81. De voorbehouden handelingen: (4) gebruiken 82
- 82. De voorbehouden handelingen: (5 & 6) invoeren en in voorraad hebben met dat doel 82
- 83. Werkwijzeoctrooi: toepassen of met wetenschap aanbieden 83
- 84. Het rechtstreeks verkregen product van een werkwijze 84
- 85. Art. 54 ROW 1995: indirecte octrooi-inbreuk 85
- 86. Inbreuk op tweede medische-indicatieoctrooiën 89
- 87. Aanvullende werking van art. 6:162 BW 91
- 88. Art. 54a: bescherming van biologisch materiaal 92
- 89. Art. 54c: beperkingen op de exclusieve rechten van de octrooihouder 92
- 90. Art. 54e ROW 1995: uitputting 95

§ 6. Voorgebruik 96

- 91. Ratio 96
- 92. Begin van uitvoering 97
- 93. Ontlening 98
- 94. Inhoud voorgebruiksrecht 98
- 95. Procedure 98

§ 7. Beschermingsomvang 99

- 96. Beschermingsomvang; achtergrond en historie 99
- 97. Beschermingsomvang; art. 69 EOv en het protocol; letterlijke inbreuk 100
- 98. Beschermingsomvang; equivalentie 105
- 99. Beschermingsomvang; rol verleningsdossier 111

§ 8. Handhaving 112

- 100. Civielrechtelijke en strafrechtelijke handhaving 112
- 101. Wie kan handhaven? 113
- 102. Bijzondere bevoegdheid Rechtbank Den Haag 113
- 103. Grensoverschrijdende handhaving ('cross-border') 115
- 104. Schadevergoeding en 'wapperen' 117
- 105. Handhaving tegen een nieuw product 119
- 106. Verklaring voor recht, beslag en wettelijke nevenvorderingen 120
- 107. Redelijke vergoeding 121
- 108. Continentaal plat 121

§ 9. Beschermingsduur 122

- 109. Tijdelijkheid van het octrooi en beschermingsduur 122
- 110. Beschermingsduur van het octrooi 122
- 111. Andere wijzen van tenietgaan 122
- 112. Aanvullende beschermingscertificaten 123

- § 10. Vernietiging, opeising en herroeping 126**
- 113. Vernietiging en opeising 126
 - 114. Vernietiging 127
 - 115. Toegevoegde materie en uitbreiding van beschermingsomvang 128
 - 116. Partiële nietigheid en hulpverzoeken 129
 - 117. Gevolgen van vernietiging 131
 - 118. Verlies van rechtsgevolg 133
 - 119. Oppositie tegen Europees octrooi 133
 - 120. Opeising 134
- § 11. Vermogensrechtelijke aspecten 135**
- 121. Vermogensrecht 135
 - 122. Overdracht en andere overgang 135
 - 123. Pandrecht 136
 - 124. Beslag en executie 137
 - 125. Gemeenschap 137
 - 126. Licentie 138
 - 127. Verlening licentie 138
 - 128. Werking licentie tegen derden 139
 - 129. Rechtsvorderingen 139
 - 130. Tenietgaan 139
- § 12. Dwanglicenties en andere algemeen belang-beperkingen 140**
- 131. Dwanglicentie 140
 - 132. Vergoeding voor dwanglicentie 142
 - 133. Invloed inbreukgeding 142
 - 134. Inschrijving 143
 - 135. Andere dwanglicenties en proportionaliteit 143
 - 136. Standaard essentiële octrooien 144
- § 13. Unierecht 147**
- 137. Werkingsverdrag 147
 - 138. Vrij verkeer van goederen en uitputting 148

HOOFDSTUK III

Topografierecht

- § 1. Algemeen 149**
- 139. Begrippen 149
 - 140. Geschiedenis van de wetgeving 149
- § 2. Voorwerp van bescherming 151**
- 141. Definities 151
 - 142. Oorspronkelijkheid 152

§ 3.	Verkrijging van het recht	152
143.	Ontstaan en voortbestaan	152
144.	Depot	153
145.	Afschriften	153
146.	Bedrijfsgeheimen	153
147.	Beschermingsduur	154
§ 4.	De rechthebbende	154
148.	Maker	154
149.	Dienstverband	154
150.	Exploitatie	155
151.	Reciprociteitsbeginsel	155
§ 5.	Inhoud en omvang van het recht	156
152.	Inhoud	156
153.	Reverse engineering	156
154.	Inbreuk te goeder trouw	157
155.	Uitputting	157
§ 6.	Handhaving	158
156.	Handhaving	158
157.	Competentie	159
158.	Strafrecht	159
§ 7.	Vermogensrechtelijke aspecten	159
159.	Overdracht en overgang	159
160.	Overgangsrecht	159
§ 8.	Samenloop met andere rechtsgebieden	160
161.	Auteursrecht	160
162.	Octrooirecht	160
163.	Modelbescherming?	160
164.	Onrechtmatige daad	161
§ 9.	Unierecht	161
165.	Vrij verkeer van goederen	161
166.	Mededingingsrecht	161
§ 10.	Verdragen	162
167.	IPIC-Verdrag	162
168.	Unieverdrag van Parijs	162
169.	TRIPs-Verdrag	162

HOOFDSTUK IV

Kwekersrecht

- § 1. Algemeen 163**
 - 170. Algemeen 163
 - 171. Wetgeving 163
 - 172. Vergelijking met octrooirecht 165
 - 173. Biotechnologie 165
 - 174. Balans kwekersrecht en octrooirecht 166
- § 2. ZPW 2005 168**
 - 175. Inleiding 168
 - 176. Handel in teeltmateriaal 168
 - 177. Kwekersrecht 169
- § 3. Voorwerp van bescherming 169**
 - 178. Ras 169
 - 179. Nieuwheid 169
 - 180. Onderscheidbaarheid 170
 - 181. Homogeniteit 172
 - 182. Bestendigheid 173
- § 4. Verkrijging van het recht 173**
 - 183. Verleningsprocedure 173
 - 184. Rasnaam 175
 - 185. Rasnaam en merk of handelsnaam 175
 - 186. Voorrang 176
 - 187. Buiten Nederland gewonnen rassen 177
 - 188. Beschermingsduur 177
- § 5. De rechthebbende 177**
 - 189. Algemeen 177
- § 6. Inhoud en omvang van het recht 178**
 - 190. Beschermingsomvang 178
 - 191. Geoogst materiaal 179
 - 192. Afhankelijke rassen 180
 - 193. Uitzonderingen 181
- § 7. Handhaving, procesregels, rassenregister, rassenlijsten 183**
 - 194. Handhaving 183
 - 195. Procesregels 185
 - 196. Nederlands rassenregister 186

- § 8. Tenietgaan van het recht 186**
 - 197. Tenietgaan 186
 - 198. Vernietiging 187
 - 199. Opeising 187

- § 9. Vermogensrechtelijke aspecten 188**
 - 200. Licenties 188
 - 201. Gedwongen licentie (dwanglicentie) 188
 - 202. Overdracht en overgang 189
 - 203. Beslag en pand 189

- § 10. Unitair kwekersrecht 189**
 - 204. Algemeen 189
 - 205. Afgeleide rassen 190
 - 206. Farmers privilege en andere beperkingen 191
 - 207. Procedureregels 191

- § 11. Overig Unierecht 193**
 - 208. Vrij verkeer van goederen 193
 - 209. Mededingingsrecht 193

- § 12. Verdragen 193**
 - 210. Algemeen 193

HOOFDSTUK V

Tekeningen en modellen

- § 1. Wetgeving 195**
 - 211. Modellenrecht in Nederland 195
 - 212. Sier- en gebruiksmodellen 195
 - 213. Wetgeving 196

- § 2. Beschermingsvoorwaarden en uitzonderingen 198**
 - 214. Definitie 198
 - 215. Uiterlijk van een voortbrengsel of een deel ervan 200
 - 216. Voortbrengsel en gebruiksfunctie 201
 - 217. Nieuwheid (en eigen karakter) 203
 - 218. Eigen karakter en geïnformeerde gebruiker 205
 - 219. Onderdelen van een samengesteld voortbrengsel 210
 - 220. Beschikbaarstelling voor het publiek 213
 - 221. Termijn van respijt of terme de grâce 214
 - 222. Uitgesloten voortbrengselen 215

- § 3. Verkrijging van het recht 221**
 - 223. Depot, inschrijving van het depot en publicatie van de inschrijving 221

	224.	Modellengemachtigde	223
	225.	Geldigheidsduur en vernieuwing	224
§ 4.	De rechthebbende		224
	226.	Deposant en ontwerper	224
	227.	Dienstbetrekking of opdracht	225
§ 5.	Inhoud en omvang van het recht		227
	228.	Inhoud van het recht	227
	229.	Gebruikshandelingen (met industrieel of commercieel oogmerk)	227
	230.	Geen andere algemene indruk wekken	229
	231.	Beschermingsomvang en gebruiksfunctie	234
	232.	Verhouding tot eigenkaraktereis	234
	233.	Onverminderd de toepassing van het gemene recht	236
§ 6.	Handhaving		236
	234.	Algemeen	236
	235.	Civielrechtelijke sancties	237
	236.	Nevenvorderingen	237
	237.	Schadevergoeding, winstafracht, redelijke vergoeding en kosten	239
	238.	Competentie	242
§ 7.	Beperkingen van het recht		243
	239.	Algemeen	243
	240.	Particuliere sfeer en voor niet-commerciële doeleinden	243
	241.	Handelingen voor experimentele doeleinden	244
	242.	Citeren en handelingen ten behoeve van het onderwijs	244
	243.	Beperkingen buitenlandse schepen en vliegtuigen	245
	244.	Reparatieclausule	245
	245.	Uitputting	247
	246.	Producten die voor de depotdatum in het Benelux-gebied in het verkeer zijn gebracht	247
	247.	Voorgebruik	247
	248.	Rechtsverwerking, misbruik van recht en verjaring	249
§ 8.	Nietigheid en verval		249
	249.	Algemeen	249
	250.	Nietigheidsgronden	251
	251.	Vervalgronden	253
	252.	Omvang nietigverklaring en doorhaling; handhaving in gewijzigde vorm	253
§ 9.	Vermogensrechtelijke aspecten		254
	253.	Overdracht, overgang en licentie	254
	254.	Derdenwerking, pand en beslag	256

- § 10. Verhouding tot andere vormen van bescherming 257**
 - 255. Samenloop met auteursrechtelijke bescherming 257
 - 256. Auteursrecht en modelrecht in één hand 259
 - 257. Berner Conventie 260
 - 258. Bescherming krachtens het merkenrecht 261
 - 259. Bescherming krachtens art. 6:162 BW 261
 - 260. Het i-DEPOT en andere bewijsdepots 261
- § 11. Het Uniemodel 262**
 - 261. Algemeen 262
 - 262. Onderzoek, inschrijving, verval en nietigheid 263
 - 263. Duur, rechthebbende en inbreuk 264
 - 264. Niet-ingeschreven Uniemodel 265
 - 265. Procedureregels 267
- § 12. Unierecht 269**
 - 266. Vrij verkeer van goederen 269
 - 267. Mededingingsrecht 270
- § 13. Verdragen 270**
 - 268. Unieverdrag van Parijs 270
 - 269. TRIPs-Verdrag 270
 - 270. Overeenkomsten van 's-Gravenhage en Locarno 270

HOOFDSTUK VI

Merkenrecht

- § 1. Algemeen 273**
 - 271. Rechtsgrond 273
 - 272. Wetgeving 273
 - 273. Benelux-verdrag inzake de Intellectuele Eigendom (BVIE) 275
 - 274. Benelux-Gerechtshof (BenGH) 276
 - 275. Uitvoeringsreglement 277
 - 276. Caribisch Nederland, Curaçao, Sint Maarten 277
- § 2. Betekenis en functie van het merk 278**
 - 277. De verschillende soorten merken 278
 - 278. Traditionele betekenis merk 278
 - 279. Moderne betekenis merk 278
 - 280. Andere functies merk 279
 - 281. Waren en diensten 280
 - 282. Dienstmerk en handelsnaam 280
- § 3. Wat merk kan zijn 280**
 - 283. Absoluut en relatief ontoelaatbare merken 280

284.	Individuele, collectieve en certificeringsmerken	281
285.	Definitie	281
286.	Duidelijke en nauwkeurige weergave in het register	282
287.	Kleuren	284
288.	Klanken, geuren, tastmerken, gebaren en variabele merken	284
289.	Titels, slagzinnen, domeinnamen en telefoonnummers	285
290.	Portretmerken	286
291.	Onderscheidend vermogen; zwakke en sterke merken	286
292.	Art. 6quinquiesB lid 2 VvP	288
293.	Tekens die geen merk kunnen vormen; art. 2.2bis lid 1 onderdeel a BVIE	289
294.	Algemeen belang en onderscheidend vermogen	290
295.	Tekens en merken	291
296.	Merken die elk onderscheidend vermogen missen; art. 2.2bis lid 1 onderdeel b BVIE	291
297.	Merken die uitsluitend beschrijvend zijn; art. 2.2bis lid 1 onderdeel c BVIE	297
298.	Rechtspraak	300
299.	Uitsluitend beschrijvende merken; geografische aanduidingen	302
300.	Gebruikelijke merken; art. 2.2bis lid 1 onderdeel d BVIE	304
301.	Publiek	305
302.	Plaats en tijdstip beoordeling	307
303.	Inburgering	307
304.	Verlies onderscheidend vermogen	310
305.	Uitsluiting van vormen en andere kenmerken	310
306.	Geslachtsnaam	316
307.	Strijd met de goede zeden of openbare orde	316
308.	Wapens, vlaggen, enz.	318
309.	Misleidende merken	319
310.	Wijnen- of spiritualiënmerken in strijd met oorsprongsaanduiding en andere specifieke aanduidingen	321
311.	Ambtshalve weigering door BBIE	321
312.	Buitenwettelijke gronden	322

§ 4. Verkrijging van het recht 322

313.	Declaratieve en attributieve stelsels	322
314.	Betekenis gebruik	322
315.	Betekenis van de aanvraag	323
316.	Betekenis van de inschrijving	323
317.	Wie mag deponeren?	323
318.	Merkengemachtigde	324
319.	Onderneming	324
320.	Verschillende gerechtigden	324
321.	Waren en diensten	324
322.	Classificatie van Nice	325
323.	Eerste aanvraag	326

324.	Aanvraag van een Benelux-merk	326
325.	Internationale aanvraag	327
326.	Datum verkrijging; voorrangrecht	327
327.	Gehele of gedeeltelijke weigering	328
328.	Vooronderzoek naar eerdere inschrijvingen	329
329.	Oppositie	330
330.	Geldigheidsduur en vernieuwing	332
331.	Publicatie	332
332.	Wijziging inschrijving	333

§ 5. Inhoud en omvang van het recht 333

333.	Algemeen	333
334.	Strekking BVIE	334
A.	<i>Inbreukmakend gebruik</i>	335
335.	Inbreukcriteria	335
336.	Gebruik in het economisch verkeer; art. 2.20 lid 2 onderdeel a-c BVIE	336
337.	Gebruikshandelingen; art. 2.20 lid 2 onderdeel a-c jo. art. 2.20 lid 3 BVIE	338
B.	<i>Art. 2.20 lid 2 onderdeel a en b BVIE; algemeen</i>	345
338.	Algemeen	345
339.	Gebruik voor waren of diensten	345
C.	<i>Art. 2.20 lid 2 onderdeel a BVIE; gelijk teken, dezelfde waren of diensten</i>	347
340.	Identiek	347
341.	Verwarringsgevaar wordt door het HvJ niet verondersteld	349
D.	<i>Art. 2.20 lid 2 onderdeel b BVIE; verwarringsgevaar</i>	350
342.	Algemeen	350
343.	Associatiegevaar onder oud Benelux-recht	350
344.	Verwarringsgevaar, inhoudende associatiegevaar	351
345.	Globale beoordeling van verwarringsgevaar	351
346.	Gelijke of overeenstemmende tekens; fase 1	354
347.	Wat moet worden vergeleken?	356
348.	Hoe moet worden vergeleken?	356
349.	Auditieve gelijkenis	358
350.	Visuele gelijkenis	359
351.	Begripsmatige gelijkenis	361
352.	Vertalingen	362
353.	Gelijke of overeenstemmende waren of diensten; fase 2	363
354.	Andere relevante omstandigheden en de wijze van beoordeling van het verwarringsgevaar; fase 3	365
355.	Onderscheidend vermogen	368
356.	Beschermingsomvang en algemeen belang	369
357.	Bekendheid eisende merk en verwarringsgevaar	369
358.	Bekendheid gedaagde merk en verwarringsgevaar	370
359.	Rol van het publiek	370
360.	Wisselwerking	372

- E. *Art. 2.20 lid 2 onderdeel c en d BVIE* 372
- 361. Algemeen 372
- 362. Gebruik van bekende merken; lid 2 onderdeel c 373
- 363. Gebruik anders dan voor waren of diensten; lid 2 onderdeel d 373
- 364. De niet-verwarringwekkende inbreuk; algemeen 374
- 365. Overeenstemming en verband 376
- 366. Ongerechtvaardigd voordeel uit onderscheidend vermogen of reputatie 377
- 367. Afbreuk aan onderscheidend vermogen; verwatering 381
- 368. Afbreuk aan reputatie 385
- 369. Bekendheid 386
- F. *Nawerking* 388
- 370. Algemeen 388

§ 6. Handhaving 388

- 371. Algemeen 388
- 372. Strafsanctie 389
- 373. Civielrechtelijke sancties 389
- 374. *Art. 2.19 BVIE, inschrijving noodzakelijk; samenloop* 390
- 375. Competentie 391
- 376. Relatieve competentie 392
- 377. Omvang verbod 393
- 378. Nevenvorderingen 393
- 379. Beslag 395
- 380. Schadevergoeding, winstafdracht, redelijke vergoeding en kosten 395
- 381. Rechten van derden 397
- 382. Aanvullende werking art. 6:162 BW 397
- 383. Erkenning van rechterlijke beslissingen betreffende nietig- en vervalvenverklaring 398
- 384. Doorhaling inschrijving 398

§ 7. Beperkingen van het recht 398

- 385. Algemeen 398
- 386. Geldige reden 398
- 387. Beperkingen van art. 2.23 lid 1 BVIE 400
- 388. Gebruik naam en adres 401
- 389. Gebruik soort aanduidingen en dergelijke 401
- 390. Gebruik merk als bestemming van de waar 402
- 391. Oudere rechten van plaatselijke betekenis 404
- 392. Uitputting – Algemeen 404
- 393. Uitputting – Gebruik 406
- 394. Uitputting – Territoriale werking 407
- 395. Uitputting – Toestemming voor het in het verkeer brengen 408
- 396. Uitputting – Leerstuk van de gemeenschappelijke oorsprong 409
- 397. Uitputting – Bewijs 410
- 398. Uitputting – De gegronde-redenen-uitzondering 412

- 399. Uitputting – Ompakking en heretikettering 415
- 400. Algemeen belang 418
- 401. Rechtsverwerking en misbruik van recht 418
- 402. Verjaring 421
- 403. Beperking beschermingsomvang door minnelijke regelingen 421

§ 8. Nietigheid van de inschrijving 421

- 404. Algemeen 421
- 405. Nietigverklaring 423
- 406. Nietigheidsgronden 423
- 407. Bevoegdheid en termijnen 424
- 408. 1e-12e nietigheidsgrond 425
- 409. Conflict met vervallen collectief merk 425
- 410. Conflict met vervallen individueel merk 426
- 411. 13e nietigheidsgrond (depot te kwader trouw) 426
- 412. 14e nietigheidsgrond (conflict met ouder merk) 432
- 413. 15e nietigheidsgrond (conflict met algemeen bekend merk) 432
- 414. Deelnemen aan het geding 433

§ 9. Verval van het recht 433

- 415. Algemeen 433
- 416. Vrijwillige doorhaling Benelux-inschrijving 434
- 417. Verstreken geldigheidsduur Benelux-inschrijving 434
- 418. Vrijwillige doorhaling internationaal depot 434
- 419. Verstreken geldigheidsduur internationaal depot 434
- 420. Afstand van bescherming internationaal depot in Benelux-gebied 434
- 421. Bescherming internationaal depot in land van oorsprong 435
- 422. Niet-normaal gebruik; algemeen 435
- 423. Niet-normaal gebruik; voorbeelden 438
- 424. Herstel verval 441
- 425. Geldige reden 442
- 426. Bewijslast niet-normaal gebruik 443
- 427. Verwording tot soortnaam 444
- 428. Gebruik leidt tot misleiding 446
- 429. Bevoegdheid en wijze van inroepen 447
- 430. Verval van het recht op een collectief merk of certificeringsmerk 448

§ 10. Vermogensrechtelijke aspecten 448

- 431. Algemeen 448
- 432. Overgang 449
- 433. Schriftelijke vastlegging en inschrijving 449
- 434. Geen overdracht van niet-gedeponeerde merken 450
- 435. Alleen voor Benelux-gebied 450
- 436. Licentie 450
- 437. Beperkingen licentie 452
- 438. Rechten van de licentiehouders 452

439.	Beslag	453
440.	Pand	454
§ 11.	Collectieve merken en certificeringsmerken	454
441.	Algemeen	454
442.	Definitie certificeringsmerken	455
443.	Definitie collectieve merken	456
444.	Onderscheidend vermogen collectieve merken	456
445.	Aanduiding plaats herkomst als collectief merk	456
446.	Reglement op gebruik en toezicht	457
447.	Vaststelling en wijziging van het reglement	458
448.	Weigeringsgronden	458
449.	De houder	458
450.	Vorderingsrecht	458
451.	Schadevergoeding gebruikers	459
452.	Nietigheid	459
453.	Verval	459
454.	Normaal gebruik	460
455.	Licentie	460
456.	Overdracht	460
457.	Overgangsrecht	461
§ 12.	Overgangsrecht warenmerken	461
458.	Algemeen	461
§ 13.	Dienstmerken	462
459.	Algemeen	462
§ 14.	Overgangs- en slotbepalingen Protocol 1992	462
460.	Algemeen	462
461.	Rangordebepaling oude depots	463
462.	Nietigheidsgronden in art. 4 lid 3 (oud) en 4 (oud)	463
463.	Normaal gebruik en herstel verval	463
§ 15.	Overgangsbepalingen Protocollen 2014 en 2017	464
464.	Protocol 21 mei 2014	464
465.	Protocol 16 december 2014	464
466.	Protocol 11 december 2017	464
§ 16.	Unierecht	464
467.	Unierecht en merkenrecht	464
§ 17.	Uniemerk	465
468.	Algemeen	465
469.	Onderzoek en oppositie; verval en nietigheid	467
470.	Licentie	469

- 471. Inbreuk 469
- 472. Collectieve Uniemerken en certificeringsmerken 469
- 473. Procedureregels 470
- 474. Internationale inschrijving 470
- 475. Wijziging Benelux-recht 471

§ 18. Verdragen 471

- A. *Unieverdrag van Parijs* 471
- 476. Algemeen 471
- 477. Voorrangsrecht 471
- 478. Tentoonstellingsprioriteit 472
- 479. Telle-quelle-beginsel 472
- 480. Agentenmerk 472
- 481. Algemeen bekende merken 473
- 482. Vlaggen, wapens, enz. 473
- 483. Collectieve merken 473
- 484. Overdracht 474
- 485. Niet-gebruik 474
- B. *TRIPs-Verdrag* 474
- 486. Algemeen 474
- C. *Overeenkomst van Madrid* 475
- 487. Algemeen 475
- 488. Internationaal depot 475
- D. *Protocol van Madrid* 476
- 489. Algemeen 476
- 490. Verschillen tussen OvM en Protocol 476
- 491. Gelding OvM en Protocol 477
- E. *Classificatieverdragen* 477
- 492. Verdrag van Nice 477
- 493. Verdrag van Wenen 477
- F. *Verdrag inzake het merkenrecht* 477
- 494. Algemeen 477
- G. *Grondrechtenverdragen* 478
- 495. EVRM, EUGrH, IVBPR en Handvest 478

HOOFDSTUK VII

Handelsnaamrecht

§ 1. Wetgeving 479

- 496. Algemeen 479

§ 2. Voorwerp van bescherming 480

- 497. Naam van een onderneming 480
- 498. Onderscheidend vermogen 481

- § 3. Ontstaan van het recht 482**
499. Ontstaan van een handelsnaamrecht 482
500. Voeren van een handelsnaam 483
- § 4. Inhoud en omvang van het recht 486**
A. *Verbod op verwarring* 486
501. Bescherming van de handelsnaam – art. 5 Hnw 486
502. Toestemming en rechtsverwerking 494
503. Handelsnaam en merk 495
504. Handelsnaam en domeinnaam 497
505. Handelsnaam in online advertenties 499
B. *Verbod op misleiding* 500
506. Misleiding; algemeen 500
507. Misleiding omtrent de eigenaar – art. 3 Hnw 500
508. Misleiding omtrent de rechtsvorm – art. 4 Hnw 501
509. Misleiding omtrent de aard – art. 5b Hnw 502
- § 5. Handhaving 503**
510. Civielrechtelijke handhaving 503
511. Strafrechtelijke handhaving 506
512. Aanvullende werking art. 6:162 BW 506
- § 6. Vermogensrechtelijke aspecten 508**
513. Overdracht 508
514. Licentie 509
- § 7. Unierecht 510**
515. Vrij verkeer van goederen 510
516. Mededingingsrecht 510
- § 8. Verdragen 510**
517. Unieverdrag van Parijs 510
518. TRIPs-Verdrag 510

HOOFDSTUK VIII

Auteursrecht

- § 1. Algemeen 511**
519. Definitie 511
520. Aard en rechtsgrond 511
521. Wetgeving 512
- § 2. Voorwerp van bescherming 513**
522. Ontstaan 513
523. Werken 514

524.	Art. 10 lid 1 onder 1 Aw, boeken, brochures, nieuwsbladen, tijdschriften en andere geschriften	525
525.	Geen geschriftenbescherming meer	525
526.	Art. 10 lid 1 onder 2 Aw, toneelwerken en dramatisch-muzikale werken	527
527.	Art. 10 lid 1 onder 3 Aw, mondelinge voordrachten	527
528.	Art. 10 lid 1 onder 4 Aw, choreografische werken en pantomimes	527
529.	Art. 10 lid 1 onder 5 Aw, muziekwerken met of zonder woorden	527
530.	Art. 10 lid 1 onder 6 Aw, teken-, schilder-, bouw- en beeldhouwwerken, lithografieën, graveer- en andere plaatwerken	528
531.	Art. 10 lid 1 onder 7 Aw, aardrijkskundige kaarten	528
532.	Art. 10 lid 1 onder 8 Aw, ontwerpen, schetsen en plastische werken, betrekkelijk tot de bouwkunde, de aardrijkskunde, de plaatsbeschrijving of andere wetenschappen	528
533.	Art. 10 lid 1 onder 9 Aw, fotografische werken	528
534.	Art. 10 lid 1 onder 10 Aw, filmwerken	529
535.	Art. 10 lid 1 onder 11 Aw, werken van toegepaste kunst en tekeningen en modellen van nijverheid	529
536.	Art. 10 lid 1 onder 12 Aw, computerprogramma's	530
537.	Art. 10 lid 3 Aw, databanken	531
538.	Art. 10 lid 1 slot Aw, ieder voortbrengsel op het gebied van letterkunde, wetenschap of kunst	532
539.	Art. 10 lid 2 Aw, verveelvoudigingen in gewijzigde vorm	534
540.	Verzamelwerken	535
541.	Bescherming door auteursrecht naast andere beschermingsvormen	535

§ 3. Werken waarop geen auteursrecht ontstaat 536

542.	Wetten, besluiten, verordeningen	536
------	----------------------------------	-----

§ 4. De rechthebbende 537

543.	De maker	537
544.	Maker onder leiding en toezicht	538
545.	Ondeelbaar werk van meerdere makers	539
546.	Gezamenlijk samengesteld werk	540
547.	Bijzonder auteursrecht verzamelaar	540
548.	Afzonderlijk werk tevoren openbaar gemaakt	541
549.	Afzonderlijk werk niet tevoren openbaar gemaakt	541
550.	Gewoon auteursrecht verzamelaar	542
551.	Filmwerken	542
552.	Fictieve makers	544
553.	Werkgever	545
554.	Rechtspersonen	546
555.	Onderlinge verhouding art. 5-8 Aw	547
556.	Openbaarmaker van een niet eerder uitgegeven werk	548
557.	Art. 4 Aw bewijsvermoeden	548
558.	Art. 3.28 BVIE bewijsvermoeden	549

§ 5.	Vermogensrechtelijke aspecten	549
559.	Overdracht en erfopvolging	549
560.	Overdracht toekomstig auteursrecht	551
561.	Overdracht en licentie	551
562.	Auteurscontractenrecht	553
563.	Beslag	561
564.	Verpanding	561
565.	Vruchtgebruik	561
566.	Overdracht ten titel van beheer; muziekauteursrecht	561
§ 6.	Inhoud van het recht	563
567.	Regeling in de wet	563
A.	<i>Verveelvoudiging</i>	564
568.	Algemeen	564
569.	Letterkundige werken	571
570.	Wetenschappelijk werk	572
571.	Muziekwerken	572
572.	Beeldende kunst en bouwkunst	573
573.	Bouwtekeningen	573
574.	Databanken	573
575.	Computerprogramma's	574
576.	Vastleggen op beeld- of geluidsdrager	576
B.	<i>Openbaarmaking</i>	576
577.	Algemeen	576
578.	Openbaar maken van een verveelvoudiging (art. 12 lid 1 onder 1 Aw)	586
579.	Volgrecht	587
580.	Verbreiding (art. 12 lid 1 onder 2 Aw)	588
581.	Verhuur en uitleen (art. 12 lid 1 onder 3 en lid 2-3, art. 12a, 15c-15g, 45h Aw)	589
582.	Voordracht, op- of uitvoering of voorstelling van een werk (art. 12 lid 1 onder 4 en lid 4-5 Aw)	590
583.	Radio- of televisie-uitzending, satellietuitzending en doorgifte via de kabel of langs andere weg (art. 12 lid 1 onderdeel 5 en 6 Aw; art. 12 lid 6-9 Aw en art. 12c Aw) en de online beschikbaarstelling van werken (art. 12 lid 1 onderdeel 7 Aw).	592
C.	<i>Persoonlijkheidsrechten</i>	594
584.	Definitie	594
585.	Naamsvermelding	595
586.	Art. 25 lid 1 onderdeel c Aw	596
587.	Art. 25 lid 1 onderdeel d Aw	597
588.	Wijziging van werk door auteur	598
589.	Niet overdraagbaar en dwingend recht	599
590.	Persoonlijkheidsrechten na overlijden	599
§ 7.	Beperkingen van het recht	600
591.	Gesloten systeem van beperkingen	600

592.	Driestappentoets	603
A.	<i>Uitingsvrijheid</i>	604
593.	Recht van overneming door de pers uit de pers	604
594.	Reportages	605
595.	Citaatrecht	606
596.	Karikatuur, parodie of pastiche	608
597.	Gehandicapten	609
598.	Bouw- en kunstwerken	610
599.	De minimis	611
B.	<i>Onderwijs en wetenschap</i>	611
600.	Geen openbaarmaking	611
601.	Recht van overname en tekst- en datamining	612
602.	Compilatiewerken	613
603.	Korte gedeelten; billijke vergoeding	613
C.	<i>Eigen gebruik</i>	614
604.	Verveelvoudigen voor privégebruik	614
605.	Art. 16b Aw	614
606.	Klein gedeelte	615
607.	Beeldende kunst en bouwwerken	615
608.	Art. 16c Aw, thuiskopieregeling	615
609.	Art. 16c Aw, thuiskopievergoeding	616
610.	Reprorecht	619
611.	Reprobesluit	619
612.	Hoofdpijnen van het Reprobesluit	620
613.	Reprovergoeding	620
614.	Vastlegging door omroepen voor eigen uitzendingen	621
615.	Normaal gebruik van databank	622
616.	Eigen gebruik muziek in kerk	622
D.	<i>Bibliotheken, musea, onderwijsinstellingen en archieven</i>	622
617.	Besloten netwerken van bibliotheken	622
618.	Preserveringskopie	623
619.	Verweesde werken	623
E.	<i>Algemeen belang en gerechtelijke handhaving</i>	625
620.	Dwanglicentie in algemeen belang	625
621.	Openbare veiligheid en gerechtelijke handhaving	625
F.	<i>Portretrecht</i>	626
622.	Inleiding	626
623.	Privacybelang	628
624.	Exploitatiebescherming	629
625.	Sancties	631

§ 8. Handhaving 631

626.	Handhavingsrichtlijn	631
627.	Civielrechtelijke handhaving, door wie?	631
628.	Handhaving auteursrecht op anoniem of pseudoniem werk	632
629.	Gemeenschappelijk auteursrecht	632

- 630. Recht op schadevergoeding van de maker 633
- 631. Kabeldoorgifte van omroepuitzendingen 633
- 632. Tegen wie kan de vordering worden ingesteld? 633
- 633. Aansprakelijkheid tussenpersonen 634
- 634. Rechtsvorderingen 637
- 635. Schadevergoeding en toerekening 639
- 636. Winstafdracht 640
- 637. Strafrechtelijke handhaving 641

§ 9. Beschermingsduur 642

- 638. Beginsel 642
- 639. Gemeenschappelijk auteursrecht 642
- 640. Anonieme werken en werken van rechtspersonen 642
- 641. In afleveringen verschijnende werken 643
- 642. Filmwerken 643
- 643. Internationaal recht 643

§ 10. Geldingsgebied 643

- 644. Art. 47 Aw 643
- 645. Uitgeven 644

§ 11. Unierecht 644

- 646. Harmonisatierichtlijnen 644
- 647. Vrij verkeer van goederen 645
- 648. Uitputting 646
- 649. Europees mededingingsrecht 647

§ 12. Berner Conventie 647

- 650. Algemeen 647
- 651. Toepassing 647

§ 13. Universele Auteursrecht Conventie 650

- 652. Verenigde Staten 650
- 653. Verhouding tot de BC 651
- 654. Bescherming 651
- 655. Formaliteiten 651
- 656. Beschermingsduur 652
- 657. Vertaalrecht 652
- 658. Openbaarmaking 652

§ 14. Overige verdragen 653

- 659. TRIPs-Verdrag 653
- 660. WIPO-Auteursrechtverdragen 653
- 661. Mensenrechtenverdragen 654

HOOFDSTUK IX

Naburige rechten

- § 1. Algemeen** 655
- 662. Aard en rechtsgrond 655
 - 663. Verdragen 656
 - 664. Wetgeving 656
- § 2. Voorwerp van bescherming** 657
- 665. Uitvoering 657
 - 666. Fonogram 659
 - 667. Omroepprogramma 659
 - 668. Eerste vastlegging van een film 660
 - 669. Perspublicatie 660
- § 3. Ontstaan van het recht** 660
- 670. Geen formaliteiten 660
- § 4. De rechthebbende** 661
- 671. Uitvoerende kunstenaar 661
 - 672. Producent van een fonogram 662
 - 673. Omroeporganisatie 662
 - 674. Filmproducent 663
 - 675. Uitgever van een perspublicatie 663
- § 5. Inhoud van het recht** 663
- 676. Inhoud van het recht van de uitvoerende kunstenaar 663
 - 677. Persoonlijkheidsrechten uitvoerende kunstenaars 665
 - 678. Inhoud van het recht van de fonogrammenproducent 666
 - 679. Sound sampling 666
 - 680. Inhoud van het recht van de omroeporganisatie 667
 - 681. Inhoud van het recht van de filmproducent 668
 - 682. Inhoud van het recht van de uitgever van een perspublicatie 668
 - 683. Aanvullende werking art. 6:162 BW 669
- § 6. Beperkingen van het recht** 669
- 684. Algemeen 669
- § 7. Beschermingsduur** 670
- 685. Algemeen 670
- § 8. Uitoefening en handhaving** 671
- 686. Omzetting verbodsrecht in vergoedingsrecht 671
 - 687. Berekening van de billijke vergoeding 672
 - 688. Uitoefening naburig recht ensembles 673

- 689. Gemeenschappelijk naburig recht van filmproducenten, omroeporganisaties en fonogrammenproducenten 674
- 690. Uitoefening van kabel- en satellietrechten 674
- 691. Schadevergoeding en winstafracht, opeising, beslag, vernietiging en informatie 674
- 692. Tussenpersonen 674
- 693. Strafbepalingen 674

§ 9. Vermogensrechtelijke aspecten 675

- 694. Erfopvolging 675
- 695. Overdracht 675
- 696. Licentieverlening 676

§ 10. Internationale aspecten en overgangsrecht 676

- 697. Toepassingscriteria 676
- 698. Overgangsrecht 677

§ 11. Unierecht 678

- 699. Vrij verkeer van goederen 678
- 700. Mededingingsrecht 678

HOOFDSTUK X

Databankenrecht

§ 1. Algemeen 679

- 701. Rechtsgrond 679
- 702. Invloed andere regelgeving 679

§ 2. Voorwerp van bescherming 680

- 703. Databank 680
- 704. Verzameling 681
- 705. Werken, gegevens of andere elementen 681
- 706. Zelfstandige elementen 683
- 707. Afzonderlijk, met elektronische middelen of anderszins toegankelijk 684
- 708. Systematische of methodische ordening 684
- 709. Substantiële investering 685

§ 3. Databanken waarop geen databankrecht rust 688

- 710. Databanken van de overheid 688

§ 4. De rechthebbende 689

- 711. Producent 689
- 712. Europese producent 690

§ 5.	Inhoud van het recht	690
713.	Opvragen en hergebruiken	690
714.	Opvragen	690
715.	Hergebruiken	692
716.	Substantieel deel	693
717.	Herhaald systematisch opvragen van niet-substantiële delen	695
718.	Uitputting	695
719.	Omzeilen technische beschermingsmaatregelen	696
720.	Verwijderen of wijzigen van elektronische informatie betreffende het beheer van rechten	697
721.	Verhouding databankrecht tot auteursrechtelijke bescherming van (delen van) de databank	697
§ 6.	Beperkingen van het recht	698
722.	Positie rechtmatige gebruiker	698
723.	Rechtmatige gebruiker	699
724.	Aan het publiek ter beschikking gestelde databanken	700
725.	Niet-substantiële delen	700
726.	Beperking van de toestemming	701
727.	Bescherming van het belang van de producent	701
728.	Specifieke beperkingen van het recht	701
729.	Privékopie van deel papieren databank	702
730.	Onderwijs en wetenschap	702
731.	Openbare veiligheid of administratieve of rechterlijke procedure	703
732.	Uitlening door voor het publiek toegankelijke instellingen	703
§ 7.	Handhaving	703
733.	Handhaving	703
§ 8.	Ontstaan en beschermingsduur	704
734.	Ontstaan van het recht	704
735.	Beschermingsduur	705
§ 9.	Vermogensrechtelijke aspecten	705
736.	Overdracht en beslag	705
§ 10.	Unierecht	705
737.	Vrij verkeer van goederen	705
738.	Mededingingsrecht	705
§ 11.	Verdragen	705
739.	Unieverdrag van Parijs en TRIPs-Verdrag	705

HOOFDSTUK XI

Ongeoorloofde mededinging

- § 1. Begrip en wetgeving 707**
- 740. Begrip 707
 - 741. Art. 6:162 BW 708
 - 742. Art. 6:193a-j BW, art. 6:194-6:196 BW en andere reclameregels 708
 - 743. Andere wettelijke voorschriften 709
 - 744. Correctie-Langemeijer 710
 - 745. Rubricering ongeoorloofde mededinging 711
- § 2. Parasiteren op de bedrijfsactiviteiten of -resultaten van een ander 712**
- 746. Parasiteren 712
 - 747. Navolging van (het uiterlijk van) producten 712
 - 748. Navolging van merk en handelsnaam 723
 - 749. Navolging van andere onderscheidingstekens of -middelen 724
 - 750. Eenlijnsprestaties 725
 - 751. Aanleunen bij bekende personen of instanties 727
 - 752. Refererende reclame 728
- § 3. Oneerlijke handelspraktijken, misleidende reclame en vergelijkende reclame 728**
- 753. Algemeen 728
 - 754. Oneerlijke handelspraktijken 731
 - 755. In strijd met de vereisten van professionele toewijding 735
 - 756. Misleidende handelspraktijken: art. 6:193b lid 3 onderdeel a jo. art. 6:193c-g BW 736
 - 757. Agressieve handelspraktijken: art. 6:193b lid 3 onderdeel b jo. art. 6:193h-i BW 741
 - 758. Bijzondere procesregels 742
 - 759. Misleidende reclame 745
 - 760. a. De aard, samenstelling, hoeveelheid, hoedanigheid, eigenschappen of gebruiksmogelijkheden 748
 - 761. b. De herkomst, de wijze of het tijdstip van vervaardigen 750
 - 762. c. De omvang van de voorraad 755
 - 763. d. De prijs of de wijze van berekenen daarvan 755
 - 764. e. De aanbieding of het doel der aanbieding 756
 - 765. f. Onderscheidingen 756
 - 766. g. De voorwaarden, waaronder goederen worden geleverd of diensten worden verricht of de betaling plaatsvindt 758
 - 767. h. De omvang, inhoud en tijdsduur der garantie 758
 - 768. i. De identiteit, hoedanigheden, bekwaamheid of bevoegdheid van degene door wie, onder wiens leiding of toezicht of met wiens medewerking de goederen zijn of worden vervaardigd of aangeboden of de diensten worden verricht 758

769.	Vergelijkende reclame	759
770.	a. De vergelijking mag niet misleidend zijn	763
771.	b. De vergelijking moet dezelfde soort producten of diensten betreffen	765
772.	c. De vergelijking moet op objectieve wijze een of meer wezenlijke, relevante, controleerbare en representatieve kenmerken van de goederen of diensten vergelijken	766
773.	d. De vergelijking mag geen verwarring veroorzaken (onder handelaars)	767
774.	e. De vergelijking mag niet onnodig denigrerend zijn	770
775.	f. De vergelijking heeft voor producten met een benaming van oorsprong in elk geval betrekking op producten met dezelfde benaming	771
776.	g. De vergelijking mag geen oneerlijk voordeel opleveren ten gevolge van de bekendheid van een merk, handelsnaam of andere onderscheidende kenmerken van een concurrent	772
777.	h. De vergelijking stelt niet goederen of diensten voor als een imitatie of namaak van goederen of diensten met een merk of handelsnaam	774
778.	Speciale aanbiedingen	775
779.	Bijzondere procesregels	775
780.	Nederlandse Reclame Code	778
781.	Geneesmiddelenreclame gericht op beroepsbeoefenaren	781
782.	Publieksreclame voor geneesmiddelen en gezondheidsproducten	785
783.	Waarschuwingen	787
§ 4.	Belemmering van de zaken van de concurrent	788
784.	Boycot	788
§ 5.	Afhandig maken van bedrijfsgeheimen, opdrachten, personeel van de concurrent	789
785.	Bedrijfsgeheimen	789
786.	Opdrachten	798
787.	Personeel	799
§ 6.	Verstoren van verkooporganisatie	799
788.	Algemeen	799
789.	Prijsbederf, verstoren verkooporganisatie	799
790.	Verwijderen van controlekenmerken en merken	801
791.	Dumping	802
§ 7.	Unierecht	802
792.	Vrij verkeer van goederen en harmonisatierichtlijnen	802
793.	Verkoopmodaliteiten	803
794.	Rechtvaardigingsgronden: art. 36 VWEU en dwingende redenen van algemeen belang	805

- § 8. Verdragen 806**
795. Unieverdrag van Parijs 806
796. TRIPs-Verdrag 806
797. Mensenrechtenverdragen 807

HOOFDSTUK XII

Handhaving

- § 1. Algemeen 809**
798. Algemeen 809
799. Civielrechtelijke en strafrechtelijke handhaving 810
800. Ex parte-procedure 811
801. Onrechtmatige handhaving IE-rechten en tenuitvoerlegging beslissingen 813
- § 2. Vorderingen 814**
802. Verbod 814
803. Verklaring voor recht 815
804. Dwangsom en lijfswang 815
805. Informatie met betrekking tot de inbreuk 816
806. Overige nevenvorderingen 818
807. Tussenpersonen 821
808. Extraterritoriale werking verbod en nevenvorderingen; rechtsmacht 823
809. Extraterritoriale werking verbod en nevenvorderingen; bevoegdheid 826
- § 3. Beslag en exhibitieplicht 832**
810. Beslag op inbreukmakende goederen en IE-rechten 832
811. Bewijs- en beschrijvend beslag; monsterneming 832
812. Verplichte bodemprocedure; opheffing; ten onrechte getroffen maatregelen 835
813. Exhibitieplicht (inzage) 836
- § 4. Schadevergoeding en proceskosten 839**
814. Schadevergoeding 839
815. Winstafdracht 840
816. Rekening en verantwoording 841
817. Proceskostenveroordeling 842
- § 5. Varia 846**
818. Uitvoerbaarverklaring bij voorraad 846
819. Bewijs 846
- § 6. Anti-piraterijverordening 847**
820. Anti-piraterijverordening 847

HOOFDSTUK XIII

Mededingingsrecht

§ 1.	Inleiding	851
821.	Intellectuele eigendomsrecht en mededingingsrecht	851
822.	Gedragstoezicht en concentratietoezicht	851
§ 2.	Horizontale onderwerpen	852
823.	Verhouding tussen mededingingsrecht en IE-recht; bestaan en uitoefening	852
824.	De marktafbakening	852
825.	Het ondernemingsbegrip	853
826.	Overheidsmaatregelen	853
§ 3.	Het verbod op mededingingsbeperkende afspraken	854
A.	<i>Algemeen</i>	854
827.	Algemeen	854
828.	Afspraken	854
829.	Het efficiency- of lid 3-verweer	854
830.	Intragroep afspraken	855
831.	Horizontale en verticale beperkingen	855
832.	Beperking naar strekking en gevolg	856
833.	Economische en juridische context; <i>counterfactual</i> analyse	857
834.	Inherente beperkingen	858
835.	Merkbaarheid: merkbare beperking en merkbare invloed op de tussenstaatse handel	858
836.	De-minimis-afspraken	859
837.	De Groepsvrijstellingsverordeningen van de Europese Commissie	860
B.	<i>Distributieverhoudingen</i>	861
838.	Verticale afspraken	861
839.	Agentuurovereenkomsten	861
840.	Toeleveringsovereenkomsten	862
841.	De GVVo VO	862
842.	Verticale prijsbinding	863
843.	Exclusieve distributie	863
844.	Selectieve distributie – Algemeen	864
845.	Selectieve distributie – Lid 1-analyse	864
846.	Selectieve distributie – Lid 3-analyse	865
847.	Exclusieve afname	866
848.	Exclusieve levering	867
849.	Franchiseovereenkomsten	867
C.	<i>Schikkingsovereenkomsten</i>	867
850.	Schikkingsovereenkomsten	867
851.	Overeenkomsten met betrekking tot de toetreding van generieke geneesmiddelen	869

- D. *Licentieovereenkomsten* 871
- 852. De GVo TO 871
- E. *Afspraken met betrekking tot reclame en andere commerciële uitingen* 872
- 853. Reclameverboden tussen concurrenten 872
- 854. Afgestemde misleidende mededelingen 873

§ 4. Het verbod op misbruik van machtspositie 874

- 855. Algemeen 874
- 856. De machtspositie 874
- 857. Het misbruikbegrip 874
- 858. De licentieweigering 875
- 859. De leveringsweigering bij *standard essential patents* 877
- 860. Andere vormen van IE-gerelateerd misbruik van machtspositie 879

Trefwoordenregister / 881

HOOFDSTUK I

Intellectueel Eigendomsrecht

§ 1. Algemeen

1. *Intellectueel eigendom in brede zin*

De term 'intellectueel eigendom' in brede zin omvat de diverse soorten subjectieve rechten waarmee bepaalde voortbrengselen van de geest en onderscheidingstekens voor een bepaalde periode ten aanzien van eenieder ('*erga omnes*') kunnen worden beschermd tegen ongeoorloofd gebruik. Daarbij wordt het woord "eigendom" gebruikt omdat deze subjectieve rechten met betrekking tot die voortbrengselen en onderscheidingstekens rechten verlenen die vergelijkbaar zijn met die, die de eigendom verleent met betrekking tot zaken. Onze oosterburen brengen dit treffend onder woorden met de aanduiding '*Immaterialgüterrecht*'.

De term 'intellectuele eigendom' in deze ruime betekenis heeft niet altijd bestaan. Lange tijd werd hieronder voornamelijk het auteursrecht en de daaraan verwante zogeheten 'naburige' rechten verstaan (de intellectuele eigendom in enge zin, zie hierna nr. 3), terwijl het octrooirecht, het merkenrecht, het handelsnaamrecht, het kwekersrecht, het modellenrecht en het chiptopografierecht tot het 'industriële eigendomsrecht' werden gerekend (zie de volgende alinea). Sinds de oprichting in 1976 van de Wereldorganisatie voor de Intellectuele Eigendom (WIPO) is men de term 'intellectuele eigendom' echter ook gaan gebruiken in de hiervoor bedoelde brede, overkoepelende zin. Zo ook in het hierna te bespreken TRIPs-Verdrag, zie met name art. 2 lid 2.

Het Burgerlijk Wetboek reserveert de term 'eigendom' voor zaken, dat wil zeggen voor menselijke beheersing vatbare stoffelijke objecten. De beschermingsvoorwerpen van de verschillende soorten intellectuele eigendomsrecht zijn weliswaar immaterieel, maar kunnen wat die beschermingsrechten betreft worden vergeleken met zaken. Zowel de eigendom (van een zaak) als het intellectuele eigendomsrecht is een absoluut recht. Het gaat bij zo'n IE-recht om de volledige rechten op voortbrengselen van de geest en onderscheidingstekens. Zoals het eigendomsrecht de eigenaar het ongestoorde genot van en de vrije beschikking over zijn zaak verleent, zo waarborgt het IE-recht de rechthebbende een soortgelijke positie ten opzichte van zijn voortbrengsel van de geest of onderscheidingstekens, dat wil zeggen zijn werk, uitvinding, merk, handelsnaam, model, plantenras, enz.

2. *Industrieel eigendomsrecht*

Het industriële-eigendomsrecht regelt met name economische belangen. Het moderne bedrijfsleven vond in het burgerlijk recht, dat op het vasteland van Europa nog steeds een

afspiegeling is van dat van de Romeinen, geen voldoende bescherming van technische ontwikkelingen en onderscheidingstekens. Die ontbrekende bescherming is ingevuld door met name het octrooirecht en het merkenrecht, later aangevuld met het modellenrecht, eerst in nationaal verband en later steeds meer door middel van verdragen. Het gaat er bij die rechten met name om dat de ondernemer die investeert in inventiviteit, kennis of *goodwill* in staat wordt gesteld om die investering terug te verdienen (zie hierna nr. 4).

De voorwerpen van bescherming betreffen hoofdzakelijk voortbrengselen van de menselijke geest, zoals uitvindingen, plantenrassen en modellen, of onderscheidingstekens, zoals merken en handelsnaam. In beide gevallen wil men die niet alleen in het belang van de betrokkenen, maar ook in het algemeen belang beschermen tegen ongeautoriseerde exploitatie door derden.

Het recht inzake ongeoorloofde mededinging behartigt eveneens dergelijke belangen, al valt hierbij meer de nadruk op het afkeurenswaardige van de handelwijze die de belangen aantast, dan op de bedoelde belangen zelf. Er is daar ook geen sprake van een duidelijk gedefinieerd beschermingsvoorwerp.

3. *Intellectuele eigendomsrecht in enge zin*

Het intellectuele eigendomsrecht in enge zin bestaat uit het auteursrecht en de daaraan verwante naburige rechten. Bij het auteursrecht gaat het in eerste instantie niet om de belangen van het bedrijfsleven, maar om die van de auteur, in de Auteurswet aangeduid als “maker”, al zijn tegenwoordig bij de bescherming van werken door het auteursrecht steeds meer economische belangen betrokken. Ook het auteursrecht en de naburige rechten hebben de voortbrengselen van de menselijke geest tot onderwerp en waarborgen dat de rechthebbende het ongestoorde genot van en de vrije beschikking over zijn goed heeft. De nadruk op de persoon van de maker komt tot uitdrukking doordat het auteursrecht naast economisch georiënteerde exploitatierechten ook voorziet in zogeheten persoonlijkheidsrechten of morele rechten, die zijn gericht op de persoonlijke band tussen de maker en zijn werk. De naburige rechten beschermen de prestaties van uitvoerende kunstenaars, producenten en omroeporganisaties bij de uitvoering en vastlegging van een werk.

4. *De ratio van bescherming*

De *ratio* van bescherming van voortbrengselen van de geest valt uiteen in een billijkheidsargument en een welvaartsargument.

- Het billijkheidsargument is dat het billijk wordt geacht om diegene die arbeid van de geest heeft verricht door middel van een subjectief recht op dezelfde voet te belonen voor de vruchten van zijn arbeid als diegene die met fysieke arbeid een zaak tot stand heeft gebracht.
- Het welvaartsargument is dat IE-rechten een oplossing moeten bieden voor twee types marktfalen die het gevolg zijn van het feit dat openbaar gemaakte voortbrengselen van de geest in de economie worden aangemerkt als publieke of collectieve goederen: zij kunnen door eenieder worden gebruikt zonder dat het gebruik van de één gevolgen heeft voor het gebruik door de ander. Deze eigenschappen leiden ten eerste tot het *free-rider*-probleem: openbaar gemaakte voortbrengselen van de geest zijn eenvoudig te kopiëren en kunnen daarom door eenieder worden gebruikt zonder bijdrage aan de totstandkoming ervan. Dat leidt op zijn beurt tot het *hold-up*-probleem: zonder bescherming tegen *free riders* zal degene

die in potentie voortbrengselen van de geest kan produceren niet bereid zijn de investeringen te doen die daarvoor nodig zijn of om die voortbrengselen openbaar te maken, terwijl dat produceren en openbaarmaken juist tot positieve welvaartseffecten leidt.

Beide argumenten zijn overigens sinds geruime tijd onderwerp van debat.¹ IE-bescherming is ook geen absoluut gegeven: in Nederland is bijvoorbeeld in 1869 de octrooiwetgeving afgeschaft die wij indirect van de Napoleontische bezetting hadden overgehouden omdat destijds werd gevonden dat octrooibescherming in de weg stond aan onze industriële ontwikkeling, en die wetgeving is pas in 1910 weer ingevoerd.

Bij het merken- en handelsnaamrecht gaat het niet om de bescherming van voortbrengselen van de geest, maar van onderscheidingstekens, ter bescherming tegen verwarring bij de consument.

Deze ratio verschilt enigszins, afhankelijk van het desbetreffende recht.

- Bij octrooien wordt uitdrukkelijk gesproken over het “octrooicontract”: iemand die een uitvinding heeft gemaakt wordt beloond met een tijdelijke exclusieve positie in ruil voor het feit dat hij die uitvinding in zijn octrooiaanvraag deugdelijk en reproduceerbaar heeft openbaargemaakt. Daarmee wordt bereikt dat anderen hun voordeel ermee kunnen doen en van de aldus gepubliceerde vinding gebruik kunnen maken bij de verdere ontwikkeling van de technologie. Daarnaast wordt de beloning van uitvinderwerkzaamheid met de octrooi-exclusiviteit geacht de innovatie te stimuleren.
- Bij het auteursrecht en het modellenrecht staat de beloning door een exclusief recht eveneens centraal, samen met de stimulering van, zoals de Amerikaanse grondwet het noemt, *‘the progress of science and useful arts’*.
- Bij merken en handelsnamen staat de behoefte aan vermindering van consumentenverwarring centraal alsmede, in het verlengde daarvan, de bescherming van de door de rechthebbende met die onderscheidingstekens opgebouwde *goodwill*.
- Het *sui generis*-databankenrecht is geschapen als zuivere *‘sweat of the brow’*-prestatiebescherming tegen de klakkeloze gebruikmaking van de producten van substantiële investeringen.
- Bij de bescherming tegen oneerlijke mededinging (die blijkens de definitie in art. 1 Verdrag van Parijs onder het industriële-eigendomsrecht valt) gaat het ten slotte meer om de wens een bepaalde ordening van het economisch verkeer te waarborgen en onbetamelijk gedrag te voorkomen.

5. Structuur van de wetgeving

De wetgeving op de diverse onderdelen van het intellectuele eigendomsrecht kent op grote lijnen steeds dezelfde structuur. Er wordt geregeld wat datgene is waarop het recht rust (het beschermingsvoorwerp), wie rechthebbende is, wat de voorwaarden voor bescherming zijn, welke concrete verbods- of exploitatierechten het recht met zich brengt (de

¹ Zie o.a. F. Machlup & E.E.T. Penrose, ‘The Patent Controversy in the Nineteenth Century’, *Journal of Economic History* 1950, p. 1; K.J. Arrow, ‘Economic Welfare and the Allocation of Resources for Innovation’, in: R. Nelson (red.), *The Rate and Direction of Inventive Activity*, Princeton: Princeton University Press 1962; W.M. Landes & R.A. Posner, *The Economic Structure of Intellectual Property Law*, Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press 2003 en R.P. Merges, *Justifying Intellectual Property*, Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press 2011.

beschermingsinhoud), hoe ver die bescherming reikt in verhouding tot andere voorwerpen (de beschermingsomvang), hoelang de bescherming duurt en met welke maatregelen zij te handhaven is, en welke uitzonderingen en beperkingen er gelden.

Hoewel de terminologie niet altijd consistent wordt gebruikt, doelt het woord “uitzondering” op voorwerpen of onderdelen daarvan waarop het recht niet kan rusten, terwijl met “beperking” wordt bedoeld dat bepaalde handelingen niet kunnen worden verboden op grond van het uitsluitend recht.

Zo worden bijvoorbeeld in het auteurs-, merken- en modellenrecht technische aspecten van bescherming uitgezonderd (de techniekexceptie), worden in het merkenrecht (vorm) merken die door de aard van de waar worden bepaald niet beschermd (art. 2.2bis lid 3 onder e BVIE), en kunnen in het octrooirecht o.a. wiskundige methoden en planten- en dierenrassen niet worden beschermd (art. 2 lid 2 en art. 3 lid 1 onderdeel c ROW 1995).

Een belangrijke beperking in de IE-wetgeving is de zogenoemde uitputting van het recht: nadat een rechthebbende (of een derde met zijn toestemming) een product waarop een IE-recht rust in het verkeer heeft gebracht, kan hij zich niet meer op basis van dat IE-recht verzetten tegen verdere verhandeling van het desbetreffende product. Deze beperking is in EER-verband volledig geharmoniseerd (zie hierna nr. 15).

Daarnaast is met name in het auteursrecht een groot aantal beperkingen geharmoniseerd, in art. 5 ARI, waaronder de zogeheten thuiskopie-exceptie van art. 16c Auteurswet (zie paragraaf 7 van hoofdstuk VIII). Zie verder o.a. art. 2.23 lid 1 BVIE en art. 53 lid 3 en art. 54 ROW 1995. In diverse verdragen is in dit verband voor het auteursrecht de zogenoemde driestappentoets opgenomen, die inhoudt dat (1) in bijzondere gevallen een beperking op het recht is toegestaan, mits (2) die beperking geen afbreuk doet aan de normale exploitatie van het voorwerp van het IE-recht en (3) de wettige belangen van de rechthebbende niet op ongerechtvaardigde wijze worden geschaad (art. 9 lid 2 Berner Conventie en art. 13 TRIPs-Verdrag). Voor de andere IE-rechten luidt deze toets dat de beperkingen (1) niet op onredelijke wijze strijdig mogen zijn met de normale exploitatie van het recht en (2) niet op onredelijke wijze de legitieme belangen van de rechthebbende mogen schaden, en (3) rekening houden met de legitieme belangen van derden (art. 17, 26 lid 2 en art. 30 TRIPs-Verdrag).

IE-rechten zijn vermogensrechten en kunnen daarom overgedragen en gelicentieerd worden. In het octrooi- en kwekersrecht zijn licenties bovendien een instrument van de wetgever om enkele negatieve effecten van het bestaan van een exclusief recht op te heffen. Als de rechthebbende bijvoorbeeld zijn beschermde uitvinding of ras niet of onvoldoende exploiteert of wanneer een derde een uitvinding doet die voortborduurt op een reeds beschermde uitvinding, kunnen dwanglicenties een oplossing bieden. Ook hier wordt ingegrepen in het IE-recht in het kader van een afweging tussen enerzijds het belang van de rechthebbende bij een ongestoord genot van zijn recht en anderzijds het algemeen belang en de belangen van derden.

De beschermingsduur van IE-rechten is eveneens een uitkomst van een belangenafweging. Intellectuele eigendomsrechten zijn een beloning voor de investering in geld, tijd en moeite en bieden daarom gedurende een bepaalde periode bescherming tegen nabootsing door derden. Maar op een bepaald moment kan ervan uitgegaan worden dat de investering is terugverdiend en dat het mogelijk moet zijn dat derden ook zonder te moeten betalen voor een licentie, het voorwerp mogen namaken. De enige uitzondering is het merkenrecht,

dat een andere functie vervult, namelijk producten identificeren en verwarring bij de consument vermijden en dat daarom onbeperkt in tijd kan zijn. Daar staat wel tegenover dat van een merk dat ongebruikt wordt gelaten, het verval kan worden ingeroepen.

6. Registratiestelsels en niet-registratiestelsels

Verder regelt de IE-wetgeving natuurlijk hoe het recht wordt verkregen en in stand wordt gehouden. Er kan daarbij een onderscheid worden gemaakt tussen registratiestelsels en niet-registratiestelsels.

Octrooi-, kwekers-, topografie-, merk- en ingeschreven modelrechten zijn registerrechten, die pas ontstaan na aanvraag en opname in een daartoe bestemd register. Die registratie biedt overigens niet de garantie dat de houder een ongestoord recht geniet. Ook indien de aanvraag inhoudelijk onderzocht is en in voorkomend geval tevergeefs door een derde oppositie is gevoerd, kan die derde voor de rechter vorderen dat het recht wordt vernietigd wegens strijd met een nietigheidsgrond. Gevolg van een vernietiging is dat het recht wordt geacht nooit te hebben bestaan; zij heeft terugwerkende kracht. Vervalgronden (zoals het niet-normaal gebruik van een merk) daarentegen werken pas vanaf het moment dat zij van toepassing zijn. Wat de beschermingsinhoud betreft onderscheiden IE-rechten met een registratiestelsel zich over het algemeen van die zonder registratie doordat zij zogeheten *Sperrwirkung* hebben, hetgeen inhoudt dat met dat recht met succes kan worden opgekomen tegen een identiek doch zelfstandig tot stand gekomen voortbrengsel van een ander. Daarnaast hebben registratiestelsels als kenmerk dat eerder ingeschreven rechten voorgaan op later ingeschreven rechten. Daarbij kan sprake zijn van prioriteit, namelijk als voor de inschrijving in land of regionaal stelsel A de prioriteitsdatum wordt ingeroepen van de eerdere inschrijving in land of regionaal stelsel B. Die prioriteit speelt dan zowel een rol voor de vraag naar beschermingswaardigheid, bijvoorbeeld als nieuwigheid een beschermingsvereiste is (octrooirecht en modellenrecht) en voor de vraag welk van twee concurrerende rechten voorgaat.

Het auteursrecht daarentegen ontstaat van rechtswege bij het tot stand komen van het voorwerp van auteursrechtelijke bescherming, dat wordt aangeduid als “werk”. Artikel 5 lid 2 BC voorziet in dat verband in een formaliteitenverbod: het genot en de uitoefening van het auteursrecht mag in de aangesloten landen aan geen enkele formaliteit worden onderworpen. Daarnaast kan worden gewezen op de naburige rechten, het databankenrecht, het handelsnaamrecht en het niet ingeschreven Uniemodel. Dergelijke niet-registratierechten hebben over het algemeen geen *Sperrwirkung*, waardoor het zelfstandig tot stand brengen van hetzelfde voortbrengsel van de geest een valide verweer is.

§ 2. Het Unierecht

A. Algemene kenmerken

7. Ontstaansgeschiedenis

Omdat vrijwel het gehele in Nederland toegepaste IE-recht hetzij geharmoniseerd nationaal (of Benelux-)recht is, hetzij bestaat uit EU-verordeningen waarbij eenvormige Unierechten in het leven zijn geroepen, is het Unierecht allesbepalend voor ons IE-recht.

Na een eerdere samenwerking op het gebied van kolen en staal (de EGKS, 1952) ontstond in 1958 de Europese Economische Gemeenschap, met als eerste lidstaten Duitsland, Frankrijk, Italië en de drie Benelux-landen.² In de loop der jaren zijn de bevoegdheden van die Gemeenschap, later de EG, uitgebreid, is boven de EG een Europese Unie komen te staan³ en is de euro ingevoerd. Met het in 2009 in werking getreden Verdrag van Lissabon is ten slotte de EG opgegaan in de EU en is de structuur Unieverdrag/EG-Verdrag vervangen door de structuur Unieverdrag/Werkingsverdrag/Grondrechtenhandvest.⁴ Tegelijk is de groep van zes stichtende lidstaten in die periode uitgebreid met Denemarken, Ierland en het VK (1973), Griekenland (1981), Spanje en Portugal (1986), Finland, Oostenrijk en Zweden (1995), Cyprus, Tsjechië, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slowakije en Slovenië (2004), Bulgarije en Roemenië (2007) en Kroatië (2013). Na het Brexit-referendum (2016) is het VK op 31 januari 2020 weer uitgetreden. De voorwaarden daarvoor zijn geregeld in het Terugtrekkingsakkoord⁵ en sinds 1 januari 2021 is daarnaast van toepassing een Handels- en Samenwerkingsakkoord dat een IE-titel bevat dat voorziet in nationale behandeling en minimumbeschermingsniveau's.⁶

8. *Primair en afgeleid Unierecht*

Het Unierecht valt uiteen in primair en afgeleid recht, waarbij de geldigheid van instrumenten van afgeleid recht kan worden getoetst aan de normen van primair recht en voor het overige primairrechtconform moeten worden uitgelegd.

Het primaire Unierecht bestaat uit:

- a) het (ongeschreven) internationaal gewoonterecht;
- b) de volkenrechtelijke verdragen waar de Unie partij bij is;
- c) andere volkenrechtelijke verdragen, voor zover daarbij:
 1. door het algemene volkenrecht erkende regels van gewoonterecht worden gecodificeerd;⁷ of
 2. de EU de bevoegdheden heeft overgenomen die eerder ter zake van die verdragen door de lidstaten werden uitgeoefend;⁸
- d) de (ongeschreven) algemene beginselen van Unierecht; en
- e) de basisverdragen, zijnde het EU-verdrag, het Werkingsverdrag, het Euratom-verdrag en het Grondrechtenhandvest.⁹

2 Rome, 25 maart 1957, *Trb.* 1957, 91, i.w.tr. op 1 januari 1958.

3 Verdrag van Maastricht, 7 februari 1992, *PbEG* 1992, C 224/1, i.w.tr. op 1 november 1993.

4 Verdrag van Lissabon, 13 december 2007, *PbEU* 2010, C 83/366, i.w.tr. op 1 december 2009. Ten behoeve van de leesbaarheid zal hierna steeds worden verwezen naar de EU, de Unie, het Unierecht, de Unierechter en het Werkingsverdrag, met de daar gebruikte artikelnummering, ook met betrekking tot periodes waarin het ging om respectievelijk de E(E)G, de Gemeenschap, het Gemeenschapsrecht, de Gemeenschapsrechter, en het E(E)G-verdrag, met de destijds geldende artikelnummering.

5 Brussel en Londen, 24 januari 2020, *PbEU* 2020, L 29/7.

6 Brussel en Londen, 28 december 2020, *PbEU* 2021, L 149/11.

7 HvJ 24 november 1992, ECLI:EU:C:1992:453, C-286/90, (*Poulsen en Diva Navigation*), punten 9 en 10.

8 HvJ 12 december 1972, ECLI:EU:C:1972:115, gev. zaken 21/72 e.v., (*International Fruit Company e.a.*), punt 7, en HvJ 14 juli 1994, ECLI:EU:C:1994:296, C-379/92, (*Peralta*), punt 16.

9 Het EGKS-verdrag is in 2002 van rechtswege vervallen na ommekomst van 50 jaar na inwerking-treding.

De basisverdragen oefenen invloed uit op het IE-recht via art. 18 (non-discriminatie van Unieburgers, zie hierna onder B.), art. 34-36 (vrij verkeer van goederen, zie hierna onder C.), art. 101 en 102 (mededingingsrecht, zie hierna onder D. en hoofdstuk XIII) VWEU en het Grondrechtenhandvest (zie hierna paragraaf 4). Daarnaast is de EU partij bij onder andere het TRIPs-Verdrag en de recentere WIPO-verdragen (zie hierna paragraaf 3).

Het afgeleide Unierecht wordt gevormd door de besluiten, aanbevelingen, verordeningen en richtlijnen van de instellingen van de Unie, genoemd in art. 288 VWEU. Het voor het IE-recht relevante afgeleide Unierecht bestaat uit harmonisatierichtlijnen (zie hierna onder E.), verordeningen waarbij eenvormige Unierechten in het leven zijn geroepen (zie hierna onder F.),¹⁰ en IPR-verordeningen, met als belangrijkste de Brussel I-bis-verordening.

9. *Uitleg van bepalingen van Unierecht*

Bepalingen uit de basisverdragen en EU-richtlijnen en -verordeningen die voor hun inhoud en reikwijdte niet uitdrukkelijk naar het recht van de lidstaten verwijzen, moeten met het oog op hun eenvormige toepassing en het beginsel van gelijke behandeling binnen de gehele EU autonoom en eenvormig worden uitgelegd.¹¹

Het voor het IE-recht meest bekende voorbeeld hiervan is het auteursrechtelijk werkbegrip: omdat art. 2 onder a Auteursrecht richtlijn 2001/29/EG zonder verwijzing naar nationaal recht bepaalt dat de lidstaten voorzien in een reproductierecht ten behoeve van auteurs, 'met betrekking tot hun werken', oordeelde het HvJ in zijn arrest *Infopaq* dat dat werkbegrip geharmoniseerd was.¹² Dit tot verrassing van velen, die ervan uitgingen dat de Uniewetgever dat met Richtlijn 2001/29/EG niet had beoogd en dat de lidstaten daarom vrij waren gebleven in het bepalen van de voorwaarden voor auteursrechtelijke bescherming. Daarvoor, in *SENA/NOS* en *SGAE/Rafael Hoteles*, had het HvJ al in gelijke zin geoordeeld dat de auteursrechtelijke billijke vergoedingen publiek geharmoniseerd zijn en dus autonoom moeten worden uitgelegd.¹³ Na *Infopaq* heeft het HvJ in het *ONB*-arrest in gelijke zin geoordeeld over het begrip "uitvoerend kunstenaar" in de zin van (onder andere) art. 2 onder b) en art. 3 lid 2 onder a) van diezelfde richtlijn.¹⁴

Bepalingen uit richtlijnen en verordeningen moeten ten eerste worden uitgelegd in overeenstemming met het primaire Unierecht, waaronder het internationaal gewoonterecht¹⁵

10 Zie bijv. H.M.H. Speyart, 'De invloed van het gemeenschapsrecht op het IE-recht: externe stoorzender of interne aanjager?', *IER* 2005/63.

11 Vaste rechtspraak sinds HvJ 17 november 1983, ECLI:EU:C:1983:335, 292/82 (*Merck*), punt 12, en HvJ 18 januari 1984, ECLI:EU:C:1984:11, 327/82 (*Ekro/Produktschap voor Vee en Vlees*), punt 11.

12 HvJ 16 juli 2009, ECLI:EU:C:2009:465, C-5/08, *NJ* 2011/288, m.nt. P.B. Hugenholtz onder 289; *IER* 2009/78, m.nt. F.W. Grosheide, *AMI* 2009/20, m.nt. K.J. Koelman, bespr. H.M.H. Speyart in *NtEr* 2009, p. 335 (*Infopaq*). Zie ook HvJ 22 december 2010, ECLI:EU:C:2010:816, C-393/09, *NJ* 2011/289, m.nt. P.B. Hugenholtz, *AMI* 2011/6, m.nt. A. van Rooijen (*BSA*). Zie over de harmonisatie van IE-begrippen ook H.M.H. Speyart, 'Dat zou eens afgelopen moeten zijn', *IER* 2025/25.

13 HvJ 6 februari 2003, ECLI:EU:C:2003:68, C-245/00, *NJ* 2006/374 (*SENA/NOS*), punt 23, en HvJ 7 december 2006, ECLI:EU:C:2006:764, C-306/05, *AMI* 2007-2/7, m.nt. K.J. Koelman (*SGAE/Rafael Hoteles*), punt 31.

14 HvJ 6 maart 2025, ECLI:EU:C:2025:141, C-575/23, *NJ* 2025/177, m.nt. P.B. Hugenholtz, *Auteursrecht* 2025/3, nr. 6, m.nt. P. Teunissen, bespr. D.J.G. Visser en D.W.F. Verkade in *NJB* 2025/863 en R. Leuyerink in *IER* 2025/19 (*ONB*).

15 HvJ 25 februari 2025, ECLI:EU:C:2025:108, C-339/22, *BIE* 2025/2, m.nt. J. Pot, *IER* 2025/31, m.nt. F.W.E. Eijsvogels & R.E.M. ten Wolde, *NJ* 2025/283, m.nt. C.G. van der Plas (*BSH/Electrolux*), punt 69.

en de hiervoor in nr. 8. bedoelde verdragen.¹⁶ Verder moeten bepalingen van Unierecht worden uitgelegd in het licht van (i) hun bewoordingen in de afzonderlijke talen van de Unie, (ii) hun context binnen de betrokken richtlijn of verordening, en (iii) het doel van die richtlijn of verordening.¹⁷ De wordingsgeschiedenis van de betrokken regeling speelt niet de centrale rol die zij naar Nederlands recht speelt voor de uitleg van (interne) Nederlandse regelgeving, maar kan wel in aanmerking worden genomen.¹⁸ De Unierechter grijpt voor de context van een bepaling en het doel van richtlijn of verordening regelmatig terug op overwegingen uit de considerans. Deze teleologische uitleg mag echter niet uitmonden in een uitleg die onverenigbaar is met de duidelijke bewoording van de bepaling.¹⁹ Bepalingen die afwijken van een in het betrokken verdrag of de betrokken richtlijn of verordening vastgestelde hoofdregel moeten strikt worden uitgelegd.²⁰ Voor het IE-recht houdt dat in dat uitzonderingen op exclusieve rechten en dus op de op grond van art. 17 EU Grondrechtenhandvest beschermde intellectuele eigendom, strikt moeten worden uitgelegd.²¹

B. *Het non-discriminatiebeginsel*

10. *Art. 18 lid 1 VWEU: de gelijke behandeling van EU-burgers*

Art. 18 lid 1 VWEU bepaalt dat binnen de werkingssfeer van het Unierecht en onder voorbehoud van bijzondere regelingen, elke discriminatie op grond van nationaliteit verboden is. Volgens het HvJ is dit een fundamenteel beginsel van Unierecht en tevens een *lex generalis* die voor de verkeersvrijheden nader wordt uitgewerkt in afzonderlijke *leges speciales* van het VWEU over de interne markt.²² De meeste discriminaties binnen de EU op grond van nationaliteit vormen dan ook tevens een beperking op een verkeersvrijheid en moeten daarom primair onder de betrokken *specialis* worden beoordeeld.²³ Als dat niet het geval is, moet art. 18 lid 1 VWEU worden toegepast.

16 HvJ 3 juni 2008, EU:C:2008:312 C-308/06 (*Intertanko e.a.*), punten 47-52; HvJ 1 augustus 2022, EU:C:2022:604, gev. zaken C-14/21 en C-15/21 (*Sea Watch*) punt 90, en, specifiek met betrekking tot het PCT: HvJ 27 februari 2024, ECLI:EU:C:2024:172, C-382/21 P, *BIE* 2024/7, m.nt. J.R. Torenbosch, *IER* 2025/15, m.nt. H.M.H. Speyart (*EUIPO/The KaiKai Company*).

17 Zie de in noten 11, 12 en 13 aangehaalde arresten *Merck*, punt 12, *Ekro*, punt 11, *SENA/NOS*, punt 23, *SGAE/Rafael Hoteles*, punten 34 en 35, en *Infopaq*, punt 32.

18 Zie bijv. HvJ 20 december 2017, ECLI:EU:C:2017:992, gev. zaken C-397/16 en C-435/16, *IER* 2018/6, m.nt. P.G.F.A. Geerts (*Acacia*), punt 31, en de daar aangehaalde rechtspraak.

19 HvJ 15 september 2016, EU:C:2016:689, C-484/14, *AMI* 2017/7, m.nt. P. Teunissen, *IER* 2017/13, m.nt. J.M.B. Seignette (*McFadden/Sony Music*), punten 68 e.v.

20 Zie bijv. voor het materiële IE-recht het in noot 12 aangehaalde arrest *Infopaq*, punt 56. Zie ook, met betrekking tot uitzonderingen op de hoofdregel van artikel 4 Brussel I-bis dat een verweerder voor de rechter van de lidstaat van zijn woonplaats moet worden gedaagd, HvJ (Grote Kamer) 2 december 2025, ECLI:EU:C:2025:936, C-34/24 (*Right to Consumer Justice e.a./Apple*), punt 43.

21 Zie bijvoorbeeld, wat bepaalde beperkingen op het auteursrecht betreft, de arresten van het HvJ van 29 juli 2019 in de zaken *Funke Medien*, *Pelham* en *Spiegel Online*, zie hierna noot 99.

22 Vaste rechtspraak, zie bijv. HvJ 3 juli 1979, ECLI:EU:C:1979:177, gevoegde zaken 185/78 t/m 204/78, *SEW* 1980, p. 293, m.nt. C.W.A. Timmermans (*Van Dam en zonen*), punt 10.

23 Vaste rechtspraak, zie bijv. HvJ 17 mei 1994, ECLI:EU:C:1994:195, C-18/93, *TVVS* 1994, p. 336, m.nt. M.R. Mok; *SEW* 1995, p. 63, m.nt. P.J. Slot (*Corsica Ferries Italia/Corpo dei Piloti del Porto di Genova*), punt 19; en HvJ 29 februari 1996, ECLI:EU:C:1996:70, C-193/94, bespr. C. Denys in *NtEr* 1996, p. 127 (*Skanavi en Chrysanthakopoulos*), punt 20.

Voor het IE-recht heeft deze regel met name als relevantie dat nationaliteitsvereisten of reciprociteitsvereisten ongeldig zijn in de verhouding tussen een lidstaat waar bescherming wordt gezocht en een onderdaan van een andere lidstaat. Zo verklaarde het HvJ bijvoorbeeld in de *Phil Collins*-zaak een Duitse nationaliteitsvereiste ongeldig die de naburigerechtenbescherming van art. 73 e.v. UrhG aan de Britse popzanger Phil Collins beperkte tot bescherming met betrekking tot uitvoeringen in Duitsland, terwijl Duitse uitvoerende kunstenaars voor hun uitvoeringen wereldwijd werden beschermd.²⁴

C. De verkeersvrijheden

11. De verkeersvrijheden als fundamenteel beginsel van Unierecht

Binnen het VWEU hebben de verkeersvrijheden, waaronder het vrije verkeer van goederen en diensten, de status van fundamentele beginselen van Unierecht.²⁵ Krachtens de op 1 januari 1994 in werking getreden Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte (EER-Overeenkomst)²⁶ is de werking van deze verkeersvrijheden doorgetrokken naar de EER-lidstaten die niet tevens EU-lidstaat zijn, te weten Noorwegen, IJsland en Liechtenstein. Hierna wordt ingegaan op het ontbreken van rechtstreekse werking van de verkeersvrijheden bij uitputtend geharmoniseerde onderwerpen (nr. 12), het verbod op maatregelen van gelijke werking van art. 34 VWEU (nr. 13), de uitzondering van art. 36 VWEU (nr. 14), de uitputting (nr. 15), de *Rule of reason* (nr. 16) en de grondrechten (nr. 17).

12. Geen rechtstreekse werking verkeersvrijheden meer bij uitputtend geharmoniseerde onderwerpen

Voor de meeste IE-rechten, en ook voor veel van de in hoofdstuk XI behandelde ongeoorloofde mededingingonderwerpen, zoals de vergelijkende reclame, de oneerlijke handelspraktijken en de bescherming van bedrijfsgeheimen, zijn de verkeersvrijheden niet meer rechtstreeks toepasbaar, omdat zij door middel van richtlijnen zijn geharmoniseerd. Bij onderwerpen die uitputtend zijn geharmoniseerd moet een nationale maatregel naar vaste rechtspraak immers niet meer rechtstreeks aan de verkeersvrijheden worden getoetst, maar aan de betrokken richtlijn.²⁷ Met die richtlijn heeft de Uniewetgever namelijk al op Unieniveau een alle lidstaten bindende afweging gemaakt tussen de betrokken verkeersvrijheid en de daarop te maken uitzonderingen. In de praktijk houdt dat meestal in dat de betrokken omzettingswetgeving moet worden toegepast, zoals richtlijnconform

24 HvJ 20 oktober 1993, ECLI:EU:C:1993:847, gevoegde zaken C-92/92 en C-326/92, IER 1994, p. 91, m.nt. J.J. Feenstra en S. Krawczyk; TVVS 1994, p. 84, m.nt. M.R. Mok; bespr. H.W. Wefers Bettink in *Auteursrecht* 1995, p. 144 en H. Cohen Jehoram in *Informatie* 1994, p. 83 (*Phil Collins*).

25 Zie bijv. HvJ 5 juni 2007, ECLI:EU:C:2007:313, C-170/04, NJ 2007/460, m.nt. M.R. Mok, SEW 2008, p. 118, m.nt. A.A.M. Schrauwen; bespr. H.J. van Harten in *NtEr* 2007, p. 185 (*Rosengren*), punt 31, en HvJ 19 oktober 2016, ECLI:EU:C:2016:776, C-148/15, NJ 2017/37, m.nt. B.J. Drijber; bespr. B. van Leeuwen in *NtEr* 2017, p. 62 (*Deutsche Parkinson Vereinigung*), punt 20.

26 Porto, 2 mei 1992, PbEG 1994, L 1/3.

27 Vaste rechtspraak sinds HvJ 5 oktober 1977, ECLI:EU:C:1977:144, 5/77 (*Tedeschi/Denkavit*), zie bijv. HvJ 9 maart 2006, ECLI:EU:C:2006:164, C-421/04, IER 2006/56 (*Matratzen Concord/Hukla*), punt 20.

uitgelegd.²⁸ Uiteraard spelen de verkeersvrijheden dan nog steeds een rol, maar slechts op de achtergrond, omdat de betrokken richtlijn verdragsconform, en dus in het licht van die verkeersvrijheden moet worden uitgelegd.²⁹

Daar waar een bepaald onderwerp nog niet uitputtend is geregeld, spelen de verkeersvrijheden natuurlijk nog wel rechtstreeks een rol. Zo wees het HvJ bijvoorbeeld in 1996 drie arresten die alle betrekking hadden op de wisselwerking tussen het vrije verkeer van goederen en het merkenrecht bij de ompakking van parallel geïmporteerde geneesmiddelen (zie hierna, nr. 15). In twee eerste arresten die betrekking hadden op casus die zich hadden afgespeeld vóór het einde van de omzettingstermijn van de Merkenrichtlijn paste het HvJ de art. 34 en 36 VWEU toe, met een bepaalde materiële uitkomst voor de ompakking.³⁰ In het derde arrest, dat betrekking had op casus die zich hadden afgespeeld na het einde van die omzettingstermijn, merkte het HvJ allereerst op dat die casus nu moesten worden beoordeeld onder het regime van de richtlijn, die uiteraard verkeersvrijheidconform moest worden uitgelegd, en kwam het vervolgens uit op dezelfde materiële uitkomst.³¹

13. Art. 34 VWEU: verbod op maatregelen van gelijke werking als kwantitatieve invoerbepalingen; Dassonville en Cassis de Dijon

In art. 34 VWEU wordt het vrije verkeer van goederen uitgewerkt door een verbod op kwantitatieve invoerbepalingen en alle maatregelen van gelijke werking. IE-rechten worden daarbij aangemerkt als maatregelen van gelijke werking. Art. 35 VWEU voorziet in gelijke zin in een verbod op kwantitatieve uitvoerbepalingen en maatregelen van gelijke werking, maar dat verbod is naar zijn aard minder relevant voor de IE-praktijk. Een maatregel van gelijke werking is daarbij iedere maatregel van de lidstaten die de invoerstromen tussen de lidstaten al dan niet rechtstreeks, daadwerkelijk of potentieel kan belemmeren.³² Het gaat daarbij meestal om maatregelen die de invoer in een lidstaat moeilijker maken dan het verkeer van goederen in de interne situatie van de betrokken lidstaat.³³

Vervolgens heeft het HvJ in zijn bekende arrest *Cassis de Dijon* het belang onderstreept van het feit dat de betrokken goederen in de lidstaat van oorsprong rechtmatig op de markt zijn gebracht: als maatregel van gelijke werking is aan te merken elke belemmering die, bij ontbreken van harmonisatie van de nationale wettelijke regelingen, voortvloeit uit de toepassing op goederen uit andere lidstaten, waar deze goederen rechtmatig zijn

28 Zie hierna nr. 20 e.v. met betrekking tot richtlijnconforme uitleg, verticale en diagonale rechtstreekse werking en *Francoovich*-aansprakelijkheid bij niet-correcte omzetting.

29 Zie o.a. op IE-gebied: HvJ 11 juli 1996, ECLI:EU:C:1996:282, C-427/93, *NJ* 1997/129, m.nt. D.W.F. Verkade onder 130, bespr. H.W. Wefers Bettink in *NtEr* 1996, p. 323 en M.R. Mok in *TVVS* 1996, p. 291 (*BMS/Paranova*), punt 27; en HvJ 20 maart 1997, ECLI:EU:C:1997:170, C-352/95 (*Phytheron International/Bourdon*), punt 18.

30 HvJ 11 juli 1996, ECLI:EU:C:1996:286, C-71/94, *NJ* 1997/130, m.nt. D.W.F. Verkade, *TVVS* 1996, p. 290, m.nt. M.R. Mok; *SEW* 1998, p. 159, m.nt. R. Ludding, bespr. H.W. Wefers Bettink in *NtEr* 1996, p. 323 (*Eurim-Pharm*); HvJ 11 juli 1996, ECLI:EU:C:1996:289, C-232/94 (*MPA Pharma/Rhône-Poulenc Pharma*).

31 Zie het in noot 29 aangehaalde arrest *BMS/Paranova*.

32 HvJ 11 juli 1974, ECLI:EU:C:1974:82, 8/74, *SEW* 1975, p. 130, m.nt. P.J. Slot, bespr. S.A. de Vries in *Het recht van de Europese Unie in 50 klassieke arresten*, Boom juridisch: Den Haag 2010, p. 90 (*Dassonville*), punt 5.

33 HvJ 8 november 1979, ECLI:EU:C:1979:253, 15/79, *SEW* 1980, p. 142, m.nt. P. VerLoren van Themaat en p. 188, m.nt. R. Barents (*Groenveld*), punt 7.